

КНИЖКОВА
ТОЛОКА
У МИКОЛАЄВІ -

*маленька справа, зроблена
з Великою Любов'ю*

Якщо не шне в світі духа марно, що творить дух...

ТАК ВЖЕ ПОВЕЛОСЯ у культурному товаристві, що книга — це найкращий подарунок. Вона відкриває нам нові світи, дає пропуск у чужі долі та серця, допомагає поринути у містичний вимір знань і помандрувати коридорами часів-просторів. Вибір справді якісної книги перетворюється на ритуал, а постать письменника вимальовується в образі алхіміка, що з людського серця видобуває живильний еліксир для роздумів. У добру книгу вкладено не тільки талант і фантазію автора. Це безсонні ночі, творчі муки, народження персонажа, як нової людини, яка потім починає жити власним життям; це довгі дні і місця в архівах, бесідах і дослідженнях; це постійні духовні поневіряння автора і колективу видавництва від ідеї аж до моменту, коли читач візьме в руки готову книгу.

Щоб зробити цей магічний світ ближчим для кожного з нас, люди збираються на літературні вечори, посиденьки, фестивали. А у Миколаєві, що на Львівщині, це дійство називається Книжковою Толокою. Не дарма, саме толокою. Адже в Україні здавна це благородне і по-нашому тепле слово означає спільну безоплатну працю громади для виконання великого обсягу роботи. Символічно за участь в толоці люди не отримують грошей, але мають добре частування. А на миколаївській Книжковій Толоці частунків-смаколиків вистачає усім! На будь-який смак і вік тут щорічно проводяться майстер-класи по рукоділлю і серйозні літературні та історичні диспути; письменники та поети, художники і барди — митці найрізноманітніших профілів діляться секретами майстерності, відкривають свої серця людям і просто спілкуються з читачами у літературних кафе чи на презентаціях.

Цього року вже в одинадцяті миколаївський палац культури відкриває свої двері для творчості, натхнення і вишуканого слова у магічній палітурці книги. Домашня атмосфера, такі близькі і знайомі зі сторінок автори, здається, ніби разом зі своїми героями, походжають серед прилавків, роздають автографи, спілкуються з читачами... На три дні містечко біля Львова перетворюється на чарівний острів, де фантазії зустрітись з твоями свідомості стають реальністю, де слова оживають і твориться нова історія України. Саме так — тут переплітаються плани з реальністю, ідеї втілюються в життя, а люди відкривають у собі неznані досі здібності! Величний університет під зорями літературних талантів запрошує кожного охочого прийти і приєднатись до магічного дійства. А ще ми об'єднуємо Україну! Протягом 2016 року Книжкова Толока, а точніше її дітище «Книжковий Дворик на колесах», який у звільненому Краматорську назвали влучно і відповідно до викликів часу «Галицький літературний десант», добряче таки помандрувала Україною! Саме з Краматорська і почалися літературні ярмарки та виїзні зустрічі наших авторів за межами Львівщини. А далі були Полтавщина, Запоріжжя, Херсон... Море емоцій, безмежність вражень, сотні нових цікавих знайомств і заповнені пам'яті фотоапаратів, тисячі кілометрів у дорозі і доби літературного життя у ритмі нон-стоп!..

Але, з чого все починалось? Нам розповідь організатор, ідейний засновник Книжкової Толоки та лідер «Книжкового Дворика на колесах» Любов Хомчак:

«Щороку я їздила на Форум Видавців до Львова і бачила, що така подія є дуже важливою. Адже людей, які пишуть книж-

ки, видають, продають і читають – потрібно об'єднувати, створювати таке собі коло від письменника до читача. Але для цього просто необхідно, щоб вони бачили одне одного очі в очі, щоб спілкувалися серце в серце. У Львові автор губиться – багато людей, багато комерції. І нам, громаді, захотілося зробити щось таке, де було б тепле спілкування. У Миколаєві ми громадою часто збираємось, щоб вирішувати спільно різні питання, тому на одній з зустрічей вирішили зробити таке дійство, як Книжкова Толока. З першого заходу і до сьогодні все робимо громадою, тобто толокою – звідси і пішла назва. Але, коли вперше почала запрошувати видавництва, то, звичайно, усі питали скільки жителів у місті. І на мою відповідь, що 15 тис. – люди голосно реготали. Ніхто не вірив, що з цієї затії щось вийде. Але, разом з тим – перша Толока стала бомбезною подією! Ніби ангели над Миколаєвом літали. Далі ми почали пробувати різні фор-

мати, залучати нових учасників, хтось припиняє співпрацю, хтось новий долучається. Є й ті, хто з першого року з нами: Піраміда, Каменяр, Старий Лев, Апріорі багато інших. До прикладу, у Миколаєві нема готелів, тому багато людей беруть учасників, авторів до себе на переночівлю. Є вже навіть такі певні родини, куди письменники ідуть як у рідну сім'ю роками.

Разом з тим, уже починаючи з 3-4 Толоки районна рада бере на себе поліграфічні витрати (рекламки, програмки і т.д.). Починаючи з 5-ї толоки ми робимо заходи по всіх школах району у п'ятницю. Я б сказала, що це дуже корисно, адже діти з найвіддаленіших сіл не можуть приїхати на толоку, тому письменники ідуть до них. Один читач навіть сказав: «Я чекаю толоку, як Великдень!». І на душі дуже тепло від таких слів. Адже видно, що з великої-великої любові маленька справа переросла розжилася поміж людьми. Ми не рівняємось з

Форумом, у нас 20 видавництв і сто письменників. Але це велике миколаївське рідинне свято. Читачі і письменники чують одне одного, бачать одне одного. Метри літератури спілкуються з початківцями, видавці-читачі-письменники-художники два дні сидять за столом проговорюють ідеї і у цьому народжується дуже багато нових цікавих проєктів. А сьогодні найважливіше – це почути...

Миколаївська Толока проходить завжди у великодній піст, щоб людина більше зосередилась на духовному. Коли ще все починалось – я хотіла, щоб Толока мандрувала по західному регіону, по Львівщині. Ми пробували щось робити, але чомусь не вдалося. Зате минулого року все сталося просто вибухово – ми об'єднали Україну, побували в її центрі і на сході, щось відвезли особисто, щось передали на окуповані території... Це просто неймовірно! Цього року ми уже встигли відвідати Закарпаття. Коли їде цілий автобус творчих людей, це і знайомства, і спілкування, мрії, проєкти, дружба. Адже книжка, як цеглинка у духовному розвитку людини. А Толока – це сходи у духовному розвитку міста, громади. Середовище змінює людину, а середовище творчих світлих людей творить нашу громаду. Тому Миколаїв був дуже активний і на Майдані. Думаю, що це лепта згуртованості навколо Толоки. Завдяки простим людям, освітянам, бібліотекарям, толока відбувалась при всіх владах, при всіх змінах. Війна теж змінила Толоку. Цього року наші волонтери вже вкотре показують новий фільм, який самі знімають і монтують. Та й ми самі, можна так сказати, представляємо український культурний фронт. З нами люди, які хочуть змінити життя на краще, роблять це у своїх книжках і насправді. А ще дуже важливо, що ми пам'ятаємо і поминаємо наших славетних земляків – Миколу Устяновича, Уляну Кравченко. Присвячуючи їхній творчості Толоку, ми ніби відчуваємо, що цей автор з нами, що він присутній тут, ми з ним подружилися і працюємо разом. І це вічне відчуття. Людина ж бо – це тіло, дух і душа. А добра книжка – то для душі найкраще.

Книжкова Толока – це миколаївська

громада, це звичайні люди, які люблять книжку: і бібліотекарі, і освітяни, і депутати, і голови міської та районної рад. Є багато людей, які з першої Книжкової Толоки підтримують нас морально і матеріально. І немає значення, коли, скільки і як. Важливо, що Ваше слово і Ваше плече були поруч, були коли так потрібні. Велике ДЯКУЮ хочу сказати окремим людям:

Андрію Залозі, Марії Балишевій, Миرونу Конечному, Оксані Юрик, Мілі Маркевич, Василю Сазоніку, Оксані Проців, Ігорю Проціву, Івану Максимовичу, Петру Скірчучку, Миколі Маречко;

Оксані Пйочкевич, Галині Федоришин, Надії Возній, Романі Федорів, Людмилі Шумській, Оксані Чепурній, Дарині та Галині Маковецьким, Левку Войтовичу, Галині Шмигельській, Миколі Ошипку, Любові Наконечній, Віктору Лобіку;

Марії Ганич, Ярославу Мусі, Любомиру Заболотному, Ірині Плячок, Лідії Буфан, Василю Потурай, Михайлу Галушаку;

За постійну підтримку дякуємо: кредитні спілки «Вигода»;

Освітянам: Олександрі Грабовенській, Галині Сподарик, Віталію Павлючику, Наталії Суботі, Марії Ониськів, Степанії Дубик;

Представникам відділу культури: Ірині Іваночко, Вірі Блискун, Валентину Гречухіну, Андрію Іванківському, Володимирі Макару;

Газетам «Громада» та «Миколаївські Вісті»;

Керівникові «Пласту» Миколі Гнатіву і пластунам;

Моїм рідним.

Але найголовніше для нас – це підтримка читачів. Адже настрої Толоки створюють самі люди. Коли ти бачиш по очах відвідувачів, як вони тішаться, наскільки це для них приємно і важливо, ти хочеш робити свою справу знову і знову, рік за роком, поки вистачить сил.»

Дякуємо за підтримку і розуміння Миколаївській міській раді; районній адміністрації; районній раді; а також велике спасибі за допомогу у поїздках на схід країни Львівській обласній адміністрації, ВАТ «Миколаїв цемент».

Підготувала Іванна Подольська

МИКОЛАЇВ

НАД ДНІСТРОМ:

місто каменю і глини

15-ТИСЯЧНЕ МІСТО Миколаїв, хоча й лежить від Львова за сорок кілометрів, але для пересічного українця губиться в тіні іншого Миколаєва – обласного центру на півдні України. У південному Миколаєві знаходився штаб Чорноморського флоту Російської імперії і будувалися кораблі. Це було імперське місто серед українських степів. Натомість західноукраїнський Миколаїв відрізнявся від свого іменитого тезки всім: історією, традицією, ментальністю. До речі, в Україні є ще чимало інших Миколаїв – не тільки міст, але й сіл.

І хоча Миколаїв галицький лежить біля траси Київ-Чоп і заїхати в нього не складає жодного труду, для більшості подорожувальників він асоціювався із місцевим цементним заводом, чий високі труби пихтіли в небо густим білим димом, змушуючи автотранспорт додавати швидкості, аби чимдуж проїхати це рукотворне екологічне лихо.

Однак нині завод, що входив до десяти найбільших виробників цементу в незоро-

му СРСР, трубами не димить, бо вже давно лише на ладан, конаючи в останніх конвульсіях іноземних власників. І в Миколаєві можна спокійно відкривати вікна, не стираючи через кілька годин густий шар сірої пилюки з внутрішнього підвіконня. Місто пережило індустріальну добу своєї історії і нині шукає нову нішу для себе.

Миколаївський район – найменший за площею у Львівській області. Сам Миколаїв також належить до найменших райцентрів, але точно не до останніх. Бо тут стільки всього цікавого, що місто може претендувати на особливий статус в Галичині.

Уже саме розташування Миколаєва є неабияким його козирем. До Львова маршрутка вас доведе за півгодини. Часто з Львівського середмістя ви швидше доберетесь сюди, ніж до околиць міста над Левом. Саме місто дуже компактне -- кілька кілометрів у діаметрі, розташоване надзвичайно мальовничо в улоговині поміж високих пагорбів,

які захищають його не тільки від непогоди, але й від шуму і загазованості траси Київ-Чоп, що стелиться одразу за горами. Ліс, озера, Дністер, скелясті кражі – все це тішить око зачудованого туриста, який забрів у це непримітне ззовні маленьке містечко. Якщо додати до цього ще й ту-тешні ціни на житло, які неймовірно дивують після львівських, то розумієш, що саме туризм міг би стати для Миколаєва над Дністром дуже важливою паличкою-виручалочкою як міста-супутника княжого Львова.

Тим паче, що Миколаєву і самому є чим похвалитися. Адже він був заснований ще у 1570 році королівським указом саме як місто вільне, що житиме за Магдебурзьким правом. Тобто, матиме самоуправу і не платитиме податки феодалу. Заснував місто нащадок сілезьких лицарів Микола Тарло, який мешкав у сусідньому селі Дроговиж. А оскільки був другом дитинства польського короля Сигізмунда Августа та його секретарем, то виклопотав у нього право на заснування нового містечка на перетині шляху з Перемишля в Галич, де би був щотижневий базар і двічі на рік ярмарок. На жаль, засновник не побачив самого міста, бо помер вже через рік після підписання королівського указу, однак його ім'я було увіковічене в назві містечка. Так і народився Миколаїв над Дністром значно раніше за підросійський Миколаїв над Бугом.

Особливістю міста було те, що в ньому завжди переважали українці. Це теж доволі унікальне явище для міської Галичини, особливо рівнинної її частини. Тож уже через кілька десятків років після заснування у міс-

течку був польський костел і чотири православні церкви. Розумні засновники міста у своїх привілеях вписали заборону для поселення іудеїв. Тож аж до 1870 року в Миколаєві не було єврейських крамарів та лихварів, які вже тоді тримали в чіпких руках чи не всю Галичину.

Але новітній час руйнував давні середньовічні грамоти і закони, встановлюючи єдине правове поле по всій державі, тож і в Миколаїв потягнулося єврейство. Першого єврейського поселенця миколаївці не пускали до міста три дні, поки той під охороною жандармів не здійснив своє конституційне право. А через кілька десятків років увесь центр був уже в руках єврейських торговців. На центральній вулиці і площі Ринок залишилося хіба кілька будинків українців та поляків.

Обличчя міста виразно змінилося після Другої світової війни: місцевих євреїв німці

вивезли до Янівського табору у Львові, а поляки повтікали до Польщі, маючи моторошний досвід радянського життя у 1939-1941 роках. Миколаїв знову став виразно українським, хоча українська більшість тут була завжди, попри польський характер місцевого панства.

Цікаво, що корінні миколаївці себе називали «копачами». Ця історична самоназва пов'язана з тим, що протягом століть місто славилось своїм гончарством. Глину «копали» просто тут, на місці, гончарський цех був чи не найпотужнішим у місті, а вироби місцевих майстрів продавалися по всіх Галичині і навіть в Угорщині.

Ще одним промисловим профілем Миколаєва був камінь. В околицях цього містечка у селі Демня і досі працює кам'яний кар'єр, з якого поставлені тесані надгробки по всій околиці. Тож не дивина, що це місто багате саме на скульпторів, а не, наприклад, на письменників, адже камінь і глина годували миколаївців протягом віків.

До речі, найдавнішим артефактом міста є саме «Фігура» — кам'яний надгробок на одному з пагорбів біля колишньої дороги на Прикарпаття. Під пам'ятником спочиває варшавський лицар Адам Рзевський, що пав жертвою дуелі у 1599 році. Витесав колону з пам'ятним написом скульптор Себастьян Чешек, який відомий в українському мистецтві за статуєю князя Костянтина Острозького, що прикрашала поховання українського магната і мешкала в Успенському соборі Києво-Печерської Лаври. Чешек, який тримав у Миколаєві майстерню, і започаткував скульптурну традицію у маленькому, але гонорованому місті.

З того часу Миколаїв з околицями про-

славився ще кількома відомими іменами. Тут народилися Петро Красовський (зачинатель ренесансного стилю в українському зодчестві), Володимир Сколоздра, автор пам'ятника Василю Стефанику у Львові, Михайло Дзиндра, котрий у Виїниках має меморіальний музей. Завершує цю галерею славетних вже наші сучасники, зокрема, Андрій Величко, який не зраджує рідному місту і виставив просто на своєму обійсті бюсти двох видатних синів міста над Дністром — батька і сина Устияновичів. Старший, священник, став четвертим із «Руської Трійці», автором пісні «Верховино, світку ти наш», а молодший — відомим живописцем, що розмалював понад півсотні храмів, а головний Миколаївській церкві подарував настінні розписи, в тому числі і знаменитого «Мойсея».

Нині Миколаїв повертається до своїх традицій: вже третій рік стараннями громади тут проходить симпозіум скульпторів, і місто щороку прикрашається десятком цікавих скульптур із місцевого каменю.

Недарма ж тут збудували не тільки цементний завод, але ще й кілька будівельних. Адже тут є все необхідне для будівництва: пісок, камінь, глина, виготовляли цеглу, цемент, залізобетонні

конструкції. Не дивно, що 15-тисячний Миколаїв на душу населення, певно, має найбільше двоповерхових особняків на всій Галичині. Таке враження, що не побудуватися серед цього моря будматеріалів було просто неможливо. Піском, що сіється з довколишніх пагорбів, засипані вулиці, як на морському узбережжі.

Будівельний бум почався ще в радянські часи, коли можна було вигідно «домовитися» у часи розпаду (чи «розквіту») соціалізму.

З вершини, на якій миколаївці поставили капличку у вигляді велетенської писанки, видно оце андерсенівське, наче іграшкове дво-триповерхове містечко, що стелиться під ногами, де-не-де помережане банями п'ятьох величавих храмів.

Ще однією родзинкою Миколаєва є його мешканці, а, точніше, їхній гонор королівського міста. Саме «копачі» наполягли на тому, аби залізницю проклали не через місто, а трохи збоку – за кілька кілометрів, аби панство доїжджало до вагона на кочії. Тепер «вдячні» нащадки мусять через прабатьків тягати валізи на своїх плечах.

Не бувши ніколи підневільними, миколаївці і нині творять вельми активну і діяльну громаду. Окрім щорічного симпозіуму скульпторів, тут є ще й своя «Книжкова толока», єдиний, окрім Львівського форуму видавців, книжковий ярмарок-фестиваль на Львівщині. Його добрий дух, Любов Хомчак, не тільки утримує три книгарні (у Миколаєві, Стрию та Львові) але й фонтанує різноманітними ідеями, стараючись пропихати культуру, де тільки може.

Тож Миколаїв не тільки теше камінь, буде кам'яниці, але й читає. У 15-тисячному місті побував чи не весь цвіт сучасної української літератури. На зустрічі з письменниками під час «Книжкової толоки» приходиться повна зала Будинку культури, збудованого в помпезному стилі сталінського ампіру.

Ще одним свідченням на користь Миколаєва є те, що знаменитий меценат, польський граф Станіслав Скарбек, який подарував Львову перший театр, був похований саме в околиці цього містечка, у родовій усипальниці. Граф, який був відомий своїм невгамовним характером, придбавши тутешні землі, вирішив збудувати тут величавий сиротинець на кілька сотень осіб. Адже його мати померла при пологах, а батько, коли хлопчиків було чотири роки. Тож від малих років Станіслав Скарбек ріс круглим сиротою. Вочевидь, ця незагойна рана і змусила графа збудувати на Галичині сирітський заклад, подібних якому було лише кілька у всій Польщі.

Свої маетки вмираючий граф заповів фундації свого імені з наказом звести біля Миколаєва цілий палац, де мали виховуватися сироти від семи років і до повноліття, та здобувати не тільки чудову освіту, але й фах, який би їх годував все життя. Сиротинець за-

пустили аж через тридцять років по смерті Скарбика, у 1875 році, але й нині він вражає своїми масштабами і, без сумніву, є найфундаментальнішою будовою в Миколаєві.

Щоправда, у 1939 році радянська влада розмістила у ньому, кавалерійський полк, згодом німці утримували тут полонених, далі «совіти» вже тримали тут полонених німців, які будували цементний завод, а в 1965 році тут відкрила психіатричну лікарню на півтори тисячі пацієнтів, чим шляхетну справу Скарбека – допомогти дітям-сиротам стати на ноги – остаточно спалюжили.

Останки графа родичі вивезли до Польщі, а фамільна гробниця завалилася кілька років тому. До сказаного треба додати чудовий парк з озерами, серед якого знаходиться друга психіатрична лікарня Львівщини після знаменитої Кульпарківської у Львові, та виправна колонія, що розміщена поруч і грозиться на подорожнього колючим дротом та вишками з озброєними охоронцями.

Усе це надає Миколаєву ще й пікантної гостроти, так необхідної для сучасного бетлетриста. Однак свого Юрка Винничука чи Мирослава Дочинця Миколаїв поки що не народив, хоча тут проживала соратниця Івана Франка Уляна Кравченко. Зате місто може похвалитися прекрасними дослідниками. Зокрема, й нашими сучасниками – Шевченківським лауреатом Ярославом Гнатівим та доктором історичних наук Леонтієм Войтовичем, що так любовно описали історію понад чотирьохсотлітнього містечка, якій можуть позаздрити чимало обласних центрів.

Миколаївці виживають завдяки вдалому розташуванню: на роботу їздять до Львова чи Стрия, бо ж місто якраз посередині. Суттєво виручила тутешніх мешканців Італія, де чимало жінок заробляють євро для своїх родин. Чоловіки їздять на заробітки до Польщі, Чехії, Росії. Хтось живе з дрібного бізнесу в місті та околицях, хтось зайнятий у бюджетній сфері. Миколаїв дружно молиться у старих та нових церквах чотирьох конфесій, традиційно нарікаючи на політиків та сподіваючись виключно на свої мозолясті руки.

450-літня історія навчила це королівське місто над Дністром, яке жило з каменю і глини, вічній істині: Бог допомагає тільки тому, хто допомагає собі сам.

Олександр ГАВРОШ, Миколаїв-Ужгород
Стаття опублікована на сайті «Свобода»
(США)

КНИЖКОВИЙ НАСТРІЙ

Люди толоки

ЖІНКА-УКРАЇНКА

Книжкова толока у Миколаєві — це літературний бум у маленькому куточку України

Галина Фесюк

УМИКОЛАЄВІ Львівської області відбулася «Книжкова толока — 2014». Як і кожного року суди за свій рахунок приїхали представники видавництва та письменники, прийшли поціновувачі української книжки та улюблених авторів, а головне відбулася цікава творча зустріч, організована Любою Хомчак, місцевим підприємцем та громадським діячем, власницею кількох українських книгарень.

До районного центру добиратися зі Львова дуже легко. Не більше години їде маршрутка до Миколаєва. Тому ніяких перешкод приїхати сюди немає. Але цього року політична ситуація дуже складна, Україна на грані війни, тому навіть погода була сумною. Трішки накрапав дощ, небо хмурило свої брови, а серця письменників — наповнені творчим духом, зрештою, особливим майданівським духом, адже кожен переживав ці події.

Маршрутка зупиняється на першій зупинці при в'їзді в Миколаїв. З міркувань розгледіти творчий потенціал миколаївців ще на вулиці, йду стежкою, що лежить між школою і церквою. Наздоганяю двох школярів. «Йдете на Книжкову толоку?» «Так, ми вже були» «А що на толоці цікавого?» «Ми — пластуни, тому нам сподобалися ті письменники, що мають свої книжки». Подякувала за розмову двом дівчаткам — дев'ятикласницям і поспішила далі. Вже неподалік Народного дому захотіла поспілкуватися із жінками, що кудись поспішали у проти-

лежному напрямку «Скажіть, будь ласка, ви на Книжковій толоці сьогодні були?» «Ой нащо нам толока. Війна в Україні, а вони там читання влаштували..». «Дивно, — кажу, — що ви так думаєте. А може краще закритися в льосі і чекати, коли на вас бомба впаде. А коли не впаде?» Жінки переглянулися. «Прийдіть у Палац культури, сьогодні там є багато письменників, будуть читати свої твори і про Майдан» — кажу переконливо їм. На мої слова жінки нічого не сказали.

Поспішаю. Назустріч дме холодний і сердитий вітер, обличчя засипає піском. Зрештою, це ж Миколаїв. А я його асоціацією з пісками та цементним заводом, заводом залізобетонних виробів, заводом будівельних сумішей.

Ось і Палац культури, власник якого — міська рада і яка, до речі, вперше за 8 років вимагає за оренду гроші. Секретар Миколаївської міської ради Львівської області Христина Петрик звернулася до Громадської організації «Книжкова толока» з проханням оплатити оренду Миколаївського палацу культури на час проведення Книжкової толоки (15-16 березня). За годину оренди великого залу Христина

Петрик просить заплатити 250 грн., за годину оренди малого залу – 100 грн. З усіх міркувань дуже дивна ситуація, тим більше у сьогоднішній нелегкий час в Україні – вимагати гроші за оренду приміщення, в якому читають твори для «Небесної сотні», куди з'їхалися письменники-класики з усіх регіонів України, майже кожен з них як не учасник, то активний діяч майданівських подій, і це не голослівні слова. Зрештою, якщо виникає запитання: чи потрібна сьогодні патріотична лірика відповідаю «Необхідна, тому що вірш – це недовершена покута. У ньому завжди звучать слова із серця, із перетитого серця».

Перед Палацом культури стоять різного роду автівки, поспішають школярі, молодь та люди старшого віку. Фотографую будинок і дивуюся: тяжка ситуація в Україні з усіма палацами культури, а тому вона не могла не зачепити і цього будинку, який потребує ремонту фасаду.

Вже в середині приміщення розглядаю оголошення із програмою Книжкової толоки. Ще мить і до мене підходять волонтери-пластуни. Вони швидко допомогли мені зорієнтуватися у приміщенні, провели на другий поверх, запропонували чай з печивом і запросили до актового залу. Вже з перших хвилин у їхній присутності, розумію, ця молодіжна організація тут, на толоці, добре виконує свої функції. Вони презентують виставки, привітно зустрічають і частують учасників толоки.

На другому поверсі вже активно діє виставковий зал малюнків, вишиття, тут за столами розмістились відомі і невідомі Львівщині письменники, а в другому залі – видавництва. Зрозуміло, адже Книжкова толока – всеукраїнського масштабу. А якщо зважати на те, що захід організований громадським діячем і розрахований на три дні, з широкоформатною програмою, то тут лише можна позаздрити культпрацівникам державних закладів.

В залах працюють журналісти Львівських ЗМІ з гостями та головною організаторкою пані Любою Хомчак, яка, до речі, спокійно і виважено, з усмішкою зустрічає кожного гостя, знаходить хвилинку з ним на спілкування, оглядає зали і турботливо виходить за лаштунки сцени до ведучих. Скрізь спокійно встигає.

У першій залі за столиками Національної Спільної письменників презентують свої видання члени НСПУ Марія Людкевич, Ліліана Косонівська, Олесь Гордон. Неподалік, за іншим столиком - гість із Донеччини Федір Шишман, поруч - юний рекордсмен, зятятий мандрівник, талановитий екскурсовод, знавець карпатських хребтів, магістр географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка Святослав Лазор, який у свої 20 років про-

їхав за 20 днів велосипедом 2200 км від Сяну до Дону і написав свої спогади в однійменній книзі.

Кожного року відомий Львівський поет-пісняр Zenko Філіпчук видає декілька книг і шоразу приїздить до Миколаєва з новим виданням. Цього року біля його столика юрмляться і дорослі і діти.

Захоплює виставка книг «Кобзар».

Видання різні – з високим друком, кольоровим оформленням, дорогими папітурками. Нещево коштують такі «Кобзарі», до того ж цього року їх видавали майже всі видавництва, але ось чи купляють українці таке дороге видання? Наразі ми видали «Кобзар» польською мовою за державною програмою, але дуже малим тиражем, і то на замовлення, – зізнається представник видавництва «Світ», якому недавно виповнилось 65 років, – тому в продажі його немає. Проте багато покупців цього року цікавляться виданням «Кобзаря».

Продовжую оглядати прилавки видавництв і захоплююся українськими авторами, які за власний кошт і за неمالі гроші все ж видають українську книгу. Багато з них користуються попитом. Наприклад, головним напрямком діяльності Львівського видавництва

«Урбіно» є видання сучасної зарубіжної літератури в українських перекладах, як також користуються попитом видання польської авторки Йоанни Ягелло, книги якої «Кави з кардамоном» і «Шоколаду із чилі» є дуже популярними в Україні.

Зупиняюся біля прилавку видавництва Наукового товариства ім.Тараса Шевченка. Цікавлюсь новими виданнями, адже недавно у 2013 році НТШ виповнилось 140 років. Видавнича спадщина цього поважного

видавництва

поширювача українського друкованого слова налічує тисячі томів збірників, монографій, часописів тощо. Із захопленням переглядаю виданій «Кобзар», наукову і дослідницьку літературу. Та з приємністю отримую в подарунок останні номери Вісника НТШ, що є моїм найулюбленим виданням, які я із задоволенням використовую для поповнення своїх краєзнавчих знань.

Кожного року на Книжкову толоку приїжджає багато авторитетних видавництв, серед яких Львівське державне видавництво «Каменярь», якому, до речі, недавно виповнилось 72 роки. Тетяна Груньська – письменниця, яка свої книги видає саме тут. І ось цього року вчергове зустрічаю Тетяну. На моє запитання «Що

для вас «Книжкова толока» в Миколаєві? – відповідає «Це – кольоровий камінчик в річці зацікавлення» І побажала, щоб кола хвиль з кожним роком ставали ширшими, сягаючи навіть байдужих до читання та книжки.

На книжкову толоку справді приїхало багато видавництв із якісним хорошим товаром - українською книжкою, з широким запитом – від наукової до художньої літератури. А скільки цікавих книжок було для дітей та молоді, профільної літератури, освітньої! Тільки був один важливий нюанс - не було покупця, вірніше сказати, його було дуже мало. І як показали мої опитування у жителів міста Миколаєва, все відбувалося з двох причин: перша – тяжкі політичні події в Україні, друга – відсутність культури читання., як у місцевої еліти, так у простих жителів. На книжковій толоці не було жодного депутата, не видно було й чиновників та місцевої інтелігенції, як у народі прийнято говорити, вчителів, культпрацівників району, медиків. Дехто може таки послатися на події... Але прийти до гостей, які приїхали з різних регіонів України, мабуть варто.

Федір Шишман,

письменник із Донеччини, дуже вражений такою кількістю видавництв та письменників у Миколаєві на толоці, а ось щодо глядачів, лише скромно побажав, щоб було більше наступного року.

На захід приїхали багато а ж 20 видавництв і понад п'ятдесят письменників, перекладачів та істориків. Серед учасників: Марія Чумарна, Богдан Стельмах, Марія Людкевич, Ліліана Косоновська, Руслан Гуменюк, Тарас Прохасько, Олександр Гаврош, Петро Кралюк, Володимир Лис, Микола Посівнич, Володимир Шовкошитний, Дара Корній, Галина Вдовиченко, о.Ігор Цар, Ярослав Сватко, Олександр Смик, Люба Долик, Іван Гентош, Лілія Мусіхіна, Катя Тихонова, Олександр Светогоров, Зенко Филипчук, Люба Проць, Василь Пасемків, Ганна Осадко, Василь Кузан, Ніка Нікалоє, Анна Хома, Петро Шкраб'юк, Василь Пилипюк та інші.

В актовому залі кожен письменник мав можливість представити свою творчість у

тому ракурсі який вважав найкращим, а слухач оцінював оплесками. Проте майже військовій події в Україні і 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка – це тема, яку висвітлював у своїй творчості кожен автор. Як також дуже гостро відчувалося римування слів війна і весна, над якими поети раніше навіть не задумувалися. З біганням по шкiрі мурашок слухали виступ поетки Лілі Мусіхіної, яка ще не може оговтатися від бойових подій на Майдані, де вона перебула майже увесь майданівський час. А ось Юлія Курташ, читаючи свої поезії, зверталася до влади, якої не бачила не те що в залі, а й на Книжковій толоці загалом, із проханням зрозуміти поета, адже лірика потрібна сьогодні тому, що це недовершена покута, і що вона стосується, як ніколи раніше, сьогоднішніх кровавих подій, з яких усім нам варто робити висновки.

Першого дня, в п'ятницю, письменники провели літературні зустрічі в школах Миколаївського району, наступного дня виступали в актовому залі перед глядачами, а дитячі письменники, художники та майстри з писанкарства проводили майстер-клас з дітьми. В рамках Книжкової толоки було оголошено голосування на нагороду «Книжкової толоки». За книгу «Львівська гастроль Джиммі Хендрікса» Андрій Курков проголосувало найбільше читачів – 160.

Книжкова толока у Миколаєві відбулася. Вона вчергове показала високий рівень самоорганізації письменників та видавців, а головне – великий внесок у культурний розвиток і патріотизм, любов до книги і свого народу приватного підприємця Люби Хомчак.

Готуючи матеріал, опитала 30 учасників заходу «Чим є для вас толока?» І ось як мені найчастіше відповідали: «Толока – це зустріч письменника і читача», «Толока – це куточок, в якому розмовляють книжки з своїми друзями-читачами», «Толока – це єдине місце зустрічі з друзями-поетами», «Книжкова толока – це літературний бум у маленькому куточку України».

Лиш народи, явлені у Слові,
достойно можуть жити на Землі...

Ліна Костенко

ВЕЛИКА ТОЛОКА

«ШО СТВОРЕНО ДУХОМ – ЦЕ НИКОЛИ НЕ ПРОПАДЕ!» – цим постулатом, як червоною ниткою, прошито ярмарок людських душ «Толока», яка щороку відбувається навесні, як провісник Великодня, у невеличкому, театральньо-камерному галицькому Миколаєві, від чого майже кожен прибулець відчуває таку теплоту домашнього затишку, який не завжди отримає і вдома. Для людського духу тут помазано медом, на який злітаються творчі душі зі всієї України, щоб відбути акт духовного єднання – і риба йде на нерест у найвіддаленіші та найчистіші місця, щоразу повертаючись туди знову і знову, щоб пройти і замкнути Велике Коло Життя.

Миколаїв зовні мало чим відрізняється, не є пихато-показним і особливо чепурним, але його краса така, як краса дівчат, що в ньому живуть – вони не потребують марафету, щоб приховати недоліки. І це містечко хочеться обійняти і притулити до себе, наче красуню, що не соромиться оголити свою душу – бо вона жива і від неї віє теплом. На відміну від великих міст, де холоднокровні істоти люблять оголювати щось інше.

Живе тут жінка з Великою Душею і Грандіозним Серцем, що вміщає під час Толоки всіх гостей і добру частину мешканців Миколаєва. Адже приїжджають насамперед до неї, щоб у її серці знайти для себе свій куточок і згорнутися там на декілька днів, як в утробі матері, для дозрівання своєї душі, аби вона могла знову цілий рік плодоносити. Цій жінці ніхто ні в чому не може відмовити – бо інтуїтивно відчуває, що це було б святотатством, переступом і духовним злочином, за який доля не щадить і спопелить крила твоєму ангелу-охоронцю.

Всі знають, чого вона хоче, коли тихим голосом сипле як із кулемета, кожне слово влучно посилаючи в ціль. Часто пані Любця розмовляє мімікою і жестами, акцентуючи «сказане» легким поштуркуванням передпліччя адресата – і її розуміють. Це як із жінкою, з якою дожив до золотого весілля і вже непомірно вгадуєш, про що вона думає і чого хоче.

Її величезне внутрішнє багатство майже ніяк не виявляється назовні, і художникові було б не просто зобразити за рисами обличчя кораловий світ її душі. Шкода, що немає таких барв, якими можна відтворити внутрішню красу людини.

Багато хто залюбки став би яйцем, яке б підкинули під цю Квочку, що навесні починає квокати, збираючи всіх курчат під себе, а ті, почуваючись в житті невимовно самотніми, радо відгукуються на поклик.

Вона вміє збирати найбільш невловиму людську субстанцію – дух, намотуючи його чарівною паличкою із медоносного дупла і даючи всім скуштувати нектар життя. часом не знаєш, за чим суди приїхав, і лише вдома відчуваєш тепло компресу, який хтось поклав тобі на душу.

***

Можливо, якби Господь створив людей не з глини, то вони були б значно досконалішими і жили б набагато довше. А можливо, Господь виготовив лише глиняну форму – а ви, люди, вже самі шукайте її наповнення! Чим наповните – тим і будете!

***

Гостей на Толоці так багато, що годі посадити всіх за один стіл – але він нікого не кривдить, частуючи своїми нехитрими найдками цілу армію трудівників пера, серед яких таки чимало любить попрацювати щелепами, розжовуючи істину буквально, а там уже як Бог дасть. Хоч палкі баталії здебільшого відбуваються чомусь не за істину, немов хтось примудрився непомітно для інших її проковтнути.

***

На Миколаївській «Толоці» вирує свій «Ярмарок пихи і марнославства» – літературне явище, яке, мов реверс медалі, присутнє завжди. Буває, поети не можуть поділити Музу, тягнути її кожен у свій бік, наче гуляшу дівку, і вимагаючи від неї признатися, хто з них «наймиліший». Затято сперечаються, хто найпоетичніший, роблячи акцент на своїй ваговій категорії, а перед тим у кулуарах ішли на прю, з'ясовуючи, хто «найпитийніший» і вивергали з рота не так слова, як полум'я змія-горинича. Але людям потрібна й якась потіха, от і мають «перebrаних» і від літератури. Адже в політиці значно більше клоунів – а країна ще якось живе.

***

Миколаївська Толока – культурний феномен, який не матиме ні кінця ні краю, як саме життя. Сюди люди приїжджають не для зиску, а для збагачення своєї душі, отримання чогось такого, що полегшить долання земного шляху, завжди скерованого вгору. Тут знаходять споріднені душі, з якими вирушають у мандри, куди жодна техніка не проникне. Тут зав'язуються плоди, якими потім частуються мільйони, а часом вони стають і хлібом насущним. Тут б'є джерело, біля якого ставлять капличку, щоб напитись – помолитись, особливо, коли то джерело духу. Тут люди прості і правдиві – бо не прикривають душу фіговим листком, а намагаються відкрити її якомога більше. Та не всім вдається скинути із себе стільки вдяганої, гумових скафандрів, які в'їдаються в душу, зростаючись із людським «я».

Тут не філістерський «Ярмарок марнославства». Діккенсу не було б що робити у Миколаєві, хіба що репрезентувати свої «Великі сподівання». Адже тут усе виповнене сподіваннями на великі духовні звершення.

Юрій Николишин

Роман-есей «Бота-Фікс. Невидима нитка життя»

Миколаївські пластунки

СЛОВО ПРОСВІТИ

Люба ХОМЧАК:

**«Шануймося, любімося
і ставаймо світлішими
і добрішими»**

УНЕВЕЛИЧКОМУ містечку Миколаїв на Галичині відбулася ювілейна, 10-та “Книжкова толока”, завдячуючи відомій місцевій громадській і літературній діячці Любі Хомчак. Доля звела мене з патріоткою нашого спільного краю по інтернету. Але виявилось, що ми живемо дуже близько: я у Новому Роздолі, а моя героїня у Миколаєві над Дністром. Коли дізналася, чим займається Люба, то вирішила своє наступне журналістське “розслідування” присвятити саме їй.

Ось найвагоміші акценти розповіді: недавно зозуля “відкувала” Любі ювілей, її книгарня “Книжковий дворик” у Львові урочисто відзначила 2-річчя, і найцікавіший аргумент — 10-та “Книжкова толока” у рідному Миколаєві чи не найбільше “дітище” Люби Хомчак. До речі, найпривабливіша її риса — скромність.

Почну саме з миколаївської книжкової події, яка охопила не тільки придністровський регіон. Сюди з’їхалися понад сто літераторів і двадцять видавництв із України. Три дні “книжкового буму” — це не тільки реалізація книжкових видань, це конференції, лекції, дискусії, круглі столи, літературні зустрічі, майстер-класи, та ще й літературне кафе, книжкова лотерея, конкурси, цікава дитяча та молодіжна програма... А “підкріпленням” духовності стали пластунські смаколики та гостинна польова кухня.

Отже, десятє районне містечко скликало літераторів і книголюбів — завдяки ентузіазмові, натхненності, любові до прекрасного Любові Хомчак. Пригадує, як організувала свою першу “толоку”. Буваючи у Львові на “Книжкових форумах”, захоплюючись книжковою атмосферою, вирішила: “А чому б не створити щось подібне у себе вдома?” Бо потяг до книжок шлейфом “поплив” у доросле життя. “Майнувши” спогадом у дитинство, Люба розповіла, як полюбила книжку. Навчившись читати ще перед школою, перечитала всю шкільну і сільську бібліотеки.

Цьогорічний культурно-мистецький проект “Книжкова толока” присвятили 160-річчю від дня народження Івана Франка під девізом “Нам пора для Украй-

ни жить”. Паралельно асоціювалися слова Каменяра: “Мій патріотизм — се не сентимент, не національна гордість, то тяжке ярмо”. Торік — присвята 150-річчю від дня народження Митрополита Андрея Шептицького, ще попереднього — вшанування жертв Майдану та підтримка бійців на сході України... Основне місце локалізації “творчого десанту” — районний Палац культури. Організовані виставки-продажі книжок, та ще й спілкування з авторами, та ще й автограф-дарунок — це справжнє духовне свято і для літераторів, і для читачів. Напередодні делегації поетів і письменників відвідали бібліотеки та школи району. Автори ділилися своїми новинками, презентували видання, розповідали цікавинки з літературного життя. А ще вони ділилися враженнями від недавніх поїздок на схід, а там було по-різному: позитив-негатив, небезпека, захоплення-розчарування...

Напередодні відбулася наукова конференція, присвячена Івану Франку, модератором якої був Богдан Тихолоз — заступник декана факультету журналістики, доцент Львівського університету, франкознавець. Варто прислухатися до його слів: “Україна починається не з Верховної Ради, Кабінету Міністрів чи кабінету президента, а з живих людей із великих чи маленьких містечок і сіл. Ці люди гуртуються і творять свою спільноту. На прикладі яскравого галицького містечка ми можемо переконатися, що Україна починається з кожного з нас”. Цьогоріч мені пощастило відвідати два дні “Книжкової толоки” і виступити з поетичним словом у складі новороздільського літературного гуртка “Барви”. Щиро дивувалася Любі Хомчак — як можна так продумати програму до деталей: презентація різних творчих проєктів, новинок видавництв, “поетичний подіум”, апробація текстів інтернет-видання, історичні діалоги, “співці рідного краю”, “розмова про волонтерство” та інші. До глибини душі вразила присутніх у залі “духовна година” за участю чоловічого хору церкви Пресвятої Трійці з Кам’янець-Подільського; поета, лауреата міжнародних і всеукраїнських конкурсів лемка Богдана Пастуха із “Молитвою до Небесного

Бога” та священника Української Греко-Католицької Церкви Ігоря Царя. До речі, ведучим “толоки” був Б. Пастух, про якого ще говорять, що він — “ведучий від Бога”, і це правда!

Людина, якщо захоче, може зробити дуже багато для свого народу. Можливо, сказано пафосно, але як сказати про людину, яка не шкодує ні свого часу, ні своїх сил, творячи добрі справи? “Всі мої справи робляться з Божою допомогою. Хоч би що ти задумав, на все є Божа рука. Це наче янголи літають над тобою, і ти відчуваєш, що все пройде добре”, — ділиться Люба. Пригадує, як “збирала” 5-тисячну аудиторію на міському стадіоні на “Святі матері”, літературних зустрічах на зорі української

ня-нерозуміння вищих інстанцій і багато інших нюансів... Люба Хомчак робить усе для того, щоб люди знали літераторів і видавців і читали нові книги. До Миколаєва на “толоку” прибули Володимир Шовкошитний, Дара Корній, Олесь Дяк, Петро Шкраб’юк, Наталя Дзюбенко-Мейс, Світлана Костюк, Тарас Прохасько, Микола Посівнич, Мирослав Дочинець, Надія Мориквас, Іван Гентош, Ігор Гургула, Володимир Лис, Марія Людкевич, Галина Фесюк, Леся Бернакевич.

Люба Хомчак живе під гаслом “Захід і Схід — разом”. Запросивши на цьогорічну “толоку” бібліотекарів із Краматорська, спільно організовують у травні там подібну “книжкову” зустріч. А ще вона співпрацює

незалежності, як люди, зворушені, плакали... Україна говорила до неї словами Зеновія Красівського “Народе мій, стою перед Тобою...”.

Але час не стоїть на місці, тому Л. Хомчак живе життям сьогодення і відчуває, що треба сказати людям сьогодні. Організовуючи літературні зустрічі не тільки на щорічних “толоках” у Миколаєві та Стрию, а й у книгарні “Ідея” в Стрию та “Книжковому дворику” у Львові, для неї головним пріоритетом є “три в одному”: автор, читач і видавець. Це спільна атмосфера, яка переплітається єдиним бажанням — живе спілкування. “Горю тим, що роблю”, — а це копітка організаційна робота, розумін-

з київською волонтеркою Анною Колодочкою у проєкті “Допоможи фронту”, про який можна розповідати окремо. А ще... організовує книголюбів у літературні мандрівки по Україні — звідали багато історичних, визначних місць, творчо збагачуючись.

З яким блиском в очах Люба розповідала про ще один проєкт з ініціативи Катерини Немири — “Симпозіум скульптури”, який стартував два роки тому в Миколаєві. На цей проєкт зголосилися люди харизматичні, із особистою позицією та ідеєю — ті, які вдихають енергетику у свої витвори з каменю, щоб прикрасити ними світ.

Мирослава ОЛІЙНИК

А наші автори – вони такі!

І за прилавком посидять, бо хто ж краще знає книгу, що продає, як не її творець?

І поміж стендів та покупців з ними зустріти можна зустрітись, тепло поспілкуватись та автограф хоч на коліні отримати.

І сцена ніколи не пустує!

Людмила Пуляєва-Чижович – львівська поетеса, бібліотекар, театрознавець, член спілки письменників України та редактор журналу «Театральна бесіда». Автор книг «Несвоєчасність» (поезія), «Друзі мої, заныківчани...» (збірка інтерв'ю акторів театру ім. Марії Заньковецької), «Тест на вірність» (поезія та проза), «Ми ще зустрінемося у часі...» (поезія).

«Миколаївська Толока – явище, якому нема рівних в Україні. Вже одинадцятий рік у березні невелике місто Миколаїв, що у Львівській області, стає книжковою меккою для письменників, видавців, народних майстрів, читачів і усіх, хто любить і шанує українське слово, українське мистецтво.

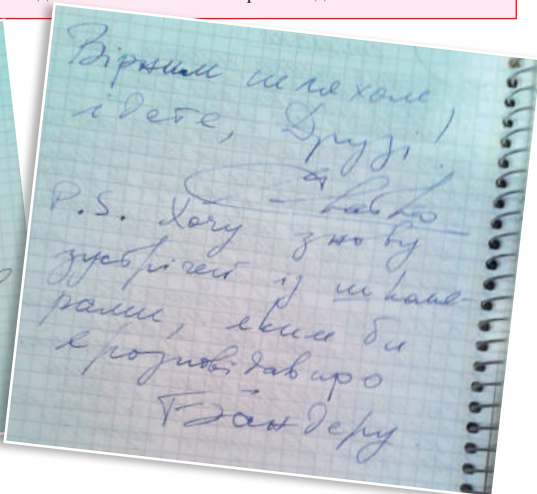
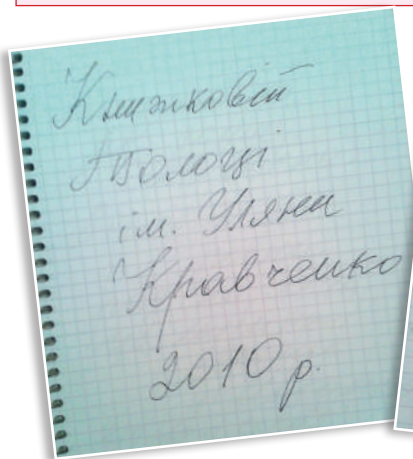
Кілька останніх років їду до Миколаєва, як учасник програми літературних читань, а також зустрічаюся зі школярами Миколаївського району, читаю їм свої поезії. А років 5 тому, коли ще мене не запрошували як учасника, приїжджала просто так – поблукати вулицями Миколаєва, поспілкуватися з письменниками і видавцями, які презенту-

вали свої новинки, відчувати атмосферу творчості і невимушеного спілкування небайдужих до книжки людей.

А починалося усе значно раніше, коли мені дали завдання від редакції газети «Високий Замок» відвідати прес-конференцію організаторів однієї з перших Книжкових Толок у Миколаєві і написати статтю. Вже тоді, років десять тому, я зрозуміла, що люди, які взялися за організацію і проведення Миколаївської Книжкової Толоки, – непересічні особистості, які дуже люблять не лише українське слово, але і людей, які його творять, і саму Україну. І від однієї небайдужої людини (у нашому випадку це – неймовірна Люба Хомчак) залежить надзвичайно багато!

Цікаво, що багато письменників, видавців і читачів відзначають неймовірну творчу, плідну і неординарну атмосферу Миколаївської толоки. Тут у вирі подій, презентацій, майстер-класів, літературних і авторських читань не губиться людина – письменник і читач. Тут кожен почуватися потрібним. Тут нема «конвеєра» і гонитви, як на Форумі видавців. Тут усе по-домашньому гостинно, затишно і тепло.

А тепер уже Книжкова Толока вийшла далеко за межі Миколаєва. Цю чудову ідею підхопили й інші міста України – Запоріжжя, Херсон... Літературний десант «Книжкового дворика» (ще одного дітища Люби Хомчак) їздить Україною, множить українські книги, пропагує творчість сучасних українських письменників і народних майстрів, працюючи на одну велику справу – зробити Україну справді українською, міцною і незалежною державою, вільною від засилля окупаційної пропаганди.»

В селі Веселинці рідко-
 деши, коли наперсую тебе
 новий час у хві свари-
 жому, коли вогонь
 підсвічує, мовби, і
 світ есква і проше
 безжурна, — усім
 миколаївцям, що до-
 стиглиши до творчості
 слагоднішого знісва-
 касови, любові, щастя!
 До наступного року,
 дяк, боре
 21.03.2010
 Віталія Савченко-Давид
 Надія Мухоморова

Про "Книжкову Толоку" у
 Миколаєві знаєти у Харків,
 Дніпропетровську та Львів. Дяк
 усім любі миколаївці, що
 наші "Діти".
 До вас приїду у Ботаники
 напам'ятає на книжкову
 спрвакелю — і миколаї
 так буде здорово!
 п. Люба та усім
 миколаївцям, що любі
 стій, кожен
 миколаївчанин багатий
 гармоній та самона-
 мого!
 В миколаєві та миколаїв
 миколаївці, Тольма Олександр
 21.03.2010

Віталія Савченко — дитяча письменниця з
 м. Івано-Франківськ. Автор збірок «Райдуга казок»,
 що нагороджена дипломом лауреата конкурсу «Україн-
 ська мова — мова єднання», який проходить у місті Одеса
 та «Сім'я чарівників», також співавтор збірок казок «Жа-
 дібні ведмежата», «Рудик», «Щастя у віконці». Казки дру-
 кувалися в дитячих журналах «Світ дитини», «Крилаті»,
 співавтор електронних збірок казок «Подарунки від святого
 Миколая», «Новорічна казка» та «Різдвяна казка». Казки
 неодноразово звучали в радіопрограмі «Вечірня колісанка»
 українського радіо.

«Вперше Книжкову Толоку в Миколаєві
 я відвідала в березні минулого року. То була
 вже десята ювілейна Толока. Поїхала туди з
 цікавості до книг та авторів, але здебільшого
 для підтримки сестри Адели Станіславської,
 поетеси й письменниці з Івано-Франківська,
 що вперше презентувала там свою збірку прози
 "Правда і Кривда". Звісно, була дуже вражена,
 бо не сподівалася такого вражаючого масшта-
 бу, розмаїття книг, кількості відомих авторів,
 видавців та цікавих заходів й читань. Зустріла
 багато знайомих авторів і з багатьма познайо-
 милася. Враження залишилися тільки пози-
 тивні та щонайкращі. Вже згодом, восени того
 ж 2016 року, на запрошення пані Люби Хом-
 чак, як дитячий автор їздила в Краматорськ на
 Книжкову Толоку. Маю від тої поїздки лише
 позитивні враження. Пані Люба, мов добрий

Янгол, опікувалася нами, задавала тон і ритм
 нашому літературному десанту. Дуже тишить,
 що на сході чекають на українських авторів,
 купують українську книгу, цікавляться всім
 українським. А їхали з нами не тільки літера-
 тори, а й артисти, чудові майстри та майстри-
 ні, що давали всім охочим майстер-класи як з
 плетення із соломи, так і виготовлення чудо-
 вих прикрас із речей, які вийшли із вжитку,
 наприклад старих хусток, залишків намиста, а
 ще були уроки народного танцю, зокрема ко-
 ломийки та в'язання хусток на різний манер.
 На цьогорічну миколаївську Книжкову Толоку
 пані Люба запросила мене знову і я з радістю
 відгукнулася, бо знаходжуся в приємному пе-
 редчутті цікавих зустрічей з читачами, коле-
 гами письменниками, самою пані Любою та
 новими гарними книжками».

**Віталій Антоненко і
Юля Сердюченко, волонтери,
громадські діячі.
м. Краматорськ**

Уперше Книжкова Толока відбулася в нас, у Краматорську, наприкінці травня 2016 р. Для культурного життя нашого міста – це подія! Хороший задум, формат заходу не звичайний для нашого краю.

Низький уклін організаторам за пророблену колосальну роботу й прикладені з душею зусилля! Одночасно привезти таку кількість творчих різнопланових людей – з області фантастики! Це і письменники, і художники, і музиканти, вчителі, ковалі, майстри з рукоділля тощо. Професійна команда, що працює в злагоді й повазі один до одного – міцне підґрунтя для такої події. Це знавці своєї справи, компетентні люди, що відчайдушно роблять спільний захід; вони приємні, ширі, душевні, відкриті та прості. Незважаючи на різні погляди місцевих жителів (і негативних зокрема), митці не втрачали гідності, і з повагою пояснювали свою місію. Це представники української інтелігенції, які не цуралися будь-якої роботи, що необхідно було виконувати в інколи авральному режимі.

Було задіяно багато локацій (на площі, у школах...). Відбувалося багато майстер-класів з різних видів українських народних ремесл, лекцій, спілкування з митцями, письменниками, волонтерами, культурними і громадськими діячами, музикантами тощо.

Дякуємо долі за цю зустріч, завдяки їй ми маємо тепер знайомства та дружні стосунки з Любою Хомчак, Дарою Корній, Володимиром Чуловським, Тетяною Пилипець, Галиною Вдовиченко, Вірою Олеш, Оксаною Рудавською, Іваном Гентошем, Марією Пак, Богданом Кухтою, Дариною Замойською, Левом Скопом, Осмиром, Ольгою Банах, Наталею Тріщ, Іван-

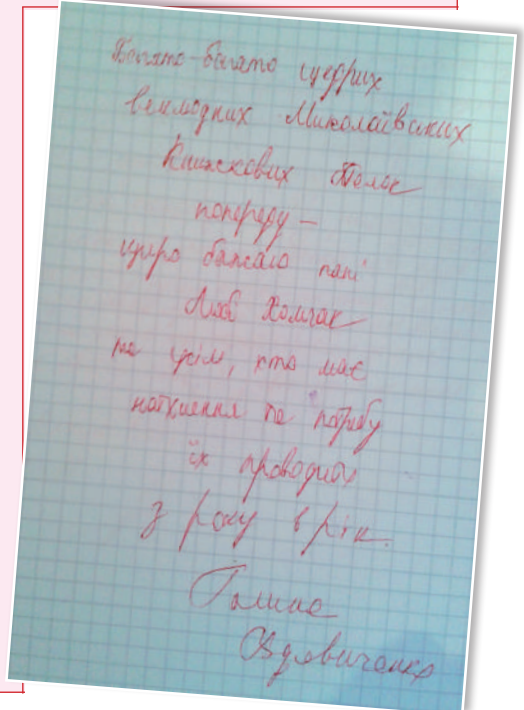
кою Подольською, Наталею Трохим і багатьма іншими.

Ще один десант приїжджав у листопаді 2016 р. в межах фестивалю «Кальміус». Друга толока була не менш значущою за попередню. Знову ж таки підтвержено професійні якості творчої команди та її керівника.

Перша Книжкова Толока спричинила в місті інтелектуальний і культурний шок. Такого в Краматорську не очікували. Цим заходом доведено, що в Україні є книжковий потенціал; у нас друкують якісні українські книги й перекладну літературу. Було видно, що краматорці «зголодніли» за хорошою українською літературою, з якою в нашому регіоні є велика проблема та дефіцит.

За всім цим дійством стоїть світла й дуже скромна жінка, людина широкої душі та чистого серця Люба Хомчак. Ми щиро влячні Вам, пані Любо, за Вашу роботу. Та справа, яку Ви робите, неоціненна, потрібна та дуже важлива. Дякуємо за Книжкову Толоку в нашому місті, що відбулася завдяки Вам і Вашій команді! Бажаємо наснаги, творчого натхнення, миру та здоров'я!

З нетерпінням чекаємо на нову зустріч!

Богдан Кухта — молодий автор, який є організатором та співорганізатором літературних заходів у м. Львові під назвою «Голос Предків», «Революціонер» (вечір пам'яті). Організатор поетичної формації «Літературний КУточок». Займається музикою: грає на гітарі та сопілці. Особливе місце серед його вподобань належить співу. Історія України та світу, культурологія, міфи та легенди, філософія — це далеко не весь перелік захоплень Богдана, що знаходять своє відображення у творчості автора.

«Книжкова Толока — це місце зустрічі із відомими та невідомими людьми, які, впевнений, стануть для вас, так само як і для мене, друзями та чудовими знайомими. З ними вам буде по-справжньому цікаво. Тут немає п'єдесталів, кубків, пластмаси та червоних килимів. Якщо ви прагнете поторгувати личком, тоді

вам не сюди. Це зовсім інше місце із іншою атмосферою, тут просто і легко, всі спільно однією громадою роблять корисну справу. Чи знаний ви автор, чи ні, вас з радістю приймуть в сім'ю і допоможуть із вашою ідеєю. А можливо, ви ще і в Книжковий Десант потрапите, з яким зможете помандрувати сходом нашої

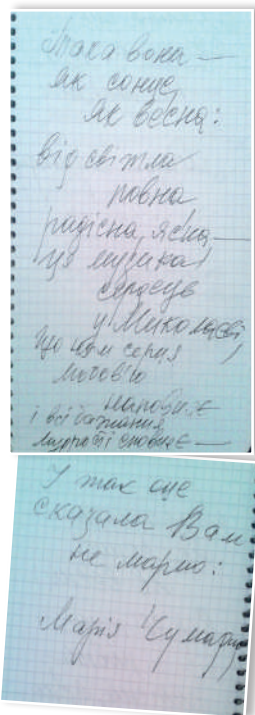
країни, розширивши свій кругозір, і дружно зруйнувати штучно створенні тенета, які колись порозставляли дорослі бородаті дядьки. Книжкова Толока — це літературний храм де символом є книга, а мечем — перо. Тут завжди раді мандрівному читачу. Давайте мандрувати разом, творячи правдиву літературу».

Наталія Матолінець — автор двох поетичних збірок: «Краплини світла» та «Акварелі і аромати», а також численних публікацій у альманахах та мистецькій періодиці. Вірить у принцип, що писати треба тоді, коли не можеш без цього жити. Обожає каву, мандрує в пошуках натхнення та листівок і не ставить собі жодних рамок щодо творчості.

Спілки письменників, яка мала зустрічі у школах та бібліотеках. Одного разу дорогою загубилась. Часом хвилювалася, як усе вдасться. Але вдавалося. Літературна тусівка — це все ж доволі таки замкнена сфера. А Книжкова Толока — як крок назустріч. Це коли ти ідеш з друзями на виступ, очікуєш побачити старих знайомих. Тут розумієш, що література живе не лише у богемних пабах, не лише у великих залах. Це зустріч з читачем, якого ти часто навіть не очікуєш, але він приходить і ось у вас вже є щось спільне. І це спільне — прекрасне. Хочу ще :)»

«Цьогорічна Книжкова Толока для мене вже третя. Щороку — експеримент. Щоразу — щось нове. Була учасником молодіжного літературника, була організатором молодіжного літературника. Була навіть у складі «делегатії» від

Віра Олеш — за спеціальностями філолог, психолог, логопед. Позаштатний кореспондент газети «Новини Прибужжя», входить у НСЖУ. Фіналістка II Всеукраїнського конкурсу «Репортери надії в Україні». Літератор. Сценарист. Автор ідеї та упорядник альманаху «Галицький меридіан». Ведуча свят та літературних зустрічей. Учасниця гурту «Галичанка». Автор сценарію та ведуча Фестивалю української духовної творчості «Краса душі», фестивалів «Лютнева рапсодія» та «Родинне джерело». Учасниця міського вертепу Соснівки, автор текстів для його виступу. Віце-президент Благодійного Фонду «Еко-милосердя» міста Соснівки. Велотуристка. Після веломарафону «Європейськими стежками Степана Бандери» нагороджена Грамотою і Спеціальною відзнакою Львівської обласної ради з нагоди 100-річчя від дня народження Провідника ОУН Степана Бандери. Переможець Першого Національного конкурсу «Благодійна Україна» та конкурсу «Берегині нашого міста». Активістка Союзу Українок. Учасниця традиційного сходження «Говерляна». Захоплення: велотуризм, кулінарія, українська хустка, осінь.

«Книжкову Толоку в Николаєві над Дністром вперше я відвідала у 2015 році. Знала про це свято книги і раніше, та все не випало потрапити. Явне розуміння того, що подія – високого гатунку, спонукало побачити все на власні очі, а не відкладати з року в рік. Я поїхала у наш галицький Миколаїв.

Там, де панує Книга, мені завжди добре. Люблю книгарні і бібліотеки, багато років відвіду КнигоФорум восени у Львові. Тепер і весна дарує можливість бути серед святкового книжкового царства.

У 2016 році я вже була не просто відвідувачем Толоки, а брала участь у заходах. Як волонтер ділилася досвідом і враженнями про цей рух. Як учасниця мистецького гурту «Галичанка» виступала на головній сцені разом з колегами. Спеціально написала до ювілейної Толоки пісню, і наш гурт її виконав.

Крім цього, у перший день Толоки, в п'ятницю, разом з поетом Богданом Бовшиком, виступала перед учнями і вчителями школи села Бродки. Приємне і душевне спілкування згадується і зараз...

А ще ж був виступ у Миколаївській бібліотеці, перед чудовими миколаївськими читачами. Наш чималенький мистецький гурт, очолюваний неймовірним Володимиром Шовкошитним, дарував слухачам своє Слово...

З нетерпінням чекаю Книжкову Толо-

ку-2017! Хочу побачити все і почути, і взяти участь, щоб також допомогти в її проведенні.

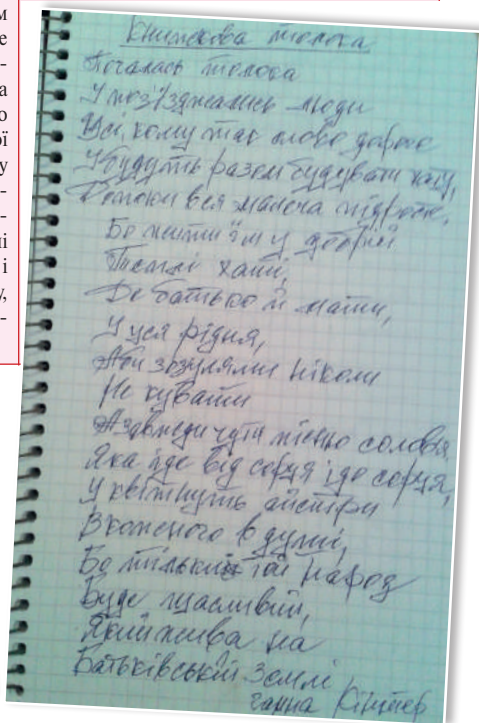
Окреміше слово скажу про організаторку Толоки – Любов Хомчак. Пані Любу знаю порівняно недавно, кілька років, але називаю її своїм університетом, в якому я зараз, хіба що, на другому курсі. Любов Миколаївна наділена Божою Іскрою мистецтва об'єднання! І вона не відрікається від цього: вона гуртує, об'єднує, розвиває! З її подачі, її ініціативи мандрує Україною КНИГА! Її «Книжковий Дворик», зі стін невеличкої, але такої позитивно енергетично потужної книгареньки, час від часу вирушає у подорож рідною, прекрасною, зболеною землею. Але живую і нескороною! «Дворик на колесах» об'їздив Україну від заходу до сходу! Книжкові Толоки в Краматорську, Запоріжжі, Херсоні, літературні десанти у села і міста сходу України, пізнавально-мистецькі зустрічі на Волині, Тернопіллі, Полтавщині, Закарпатті стали невід'ємною частиною важкої і дуже потрібної роботи на відновлення миру в Україні. Миру вільного, незалежного, соборного, який скоро прийде на нашу землю. Величезна заслуга в цьому вже належить пані Любі Хомчак. І всім, хто її підтримує, хто долучається до мистецьких мандрів, просвітницьких десантів, хто пише і хто читає, хто творить українську книгу і збирається на Книжковій Толоці в Николаєві над Дністром!

Слава Україні!»

Олександр Гаврош - журналіст і письменник, автор пригодницьких повістей і п'єс для дітей, а також поезії і прози для дорослих. Має понад тисячу публікацій у пресі. Член Асоціації українських письменників. Переможець «Коронації слова» 2007 року та лауреат 2008 року за п'єси «Ромео і Жасмин» і «В Парижі красне літо...». Автор поетичних збірок «Фалічні знаки», «Тіло лучниці»; публіцистичних книжок «Моя р-р-революція», «Закарпатське століття: ХХ інтерв'ю». 2007 року дебютував як дитячий письменник, написавши про життя маловідомого у «великій Україні» закарпатського атлета Івана Сили («Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу»). За рік з'явилася книжка на матеріалі легенд про відомого на Закарпатті румунського розбійника Пинтю («Пригоди тричі славного розбійника Пинті»). Успіх перших книжок про славетних закарпатців змусив письменника вивести продовження пригод обох героїв. Восени 2013 року режисер Віктор Андрієнко зняв повнометражний художній фільм «Іван Сила» за згаданою повістю. Того ж року Олександр Гаврош видав збірку карпатських страшних казок «Дідо-Всевідо» з ілюстраціями київської художниці Світлани Фесенко. Також твори друкувалися в часописах «Сучасність», «Київська Русь», «І», антології «Біла книга кохання», альманах «Джинсове покоління», «Корзо». Окремі твори перекладені білоруською, словацькою, польською мовами. Засновник і співголова журналістського клубу «НеТемна вечеря».

«Книжкова Толока у Миколаєві над Дністром – унікальне явище в Україні. Мало того, що це книжковий форум у райцентрі з 15-тисячами населення, коли у багатьох обласних центрах нема нічого подібного. Люба Хомчак зі своєю командою одномумців робить це свято сучасної української книжки настільки представницьким, що навіть у столиці не всі книжкові ярмарки можуть похвалитися такою програмою. Для мене «Книжкова толока» у Миколаєві – це кілька днів свята душі, зустрічі зі старими і новими друзями, радість спілкування і радість доторку до нових книжок. Тут нема офіціозу, а панує загальна братня атмосфера. За настроєм нагадає Запорізьку Січ, тільки інтелектуальну.»

Наталія Триц – галицька освітянка. З дитинства мріяла стати вчителькою і її мрія здійснилась. Вірші Наталії друкувалися в районній, обласній періодиці, всеукраїнських виданнях (газети «Діти Марії», «Основа», «Велика дитяча газета», «Високий замок», журнали «Розкажіть онуку», «Світ дитини», «Вечірня казка»). Вірші для дорослого читача були відзначені на всеукраїнському літературному конкурсі на здобуття премії імені І.-Б. Антонича і надруковані в колективному збірнику «Привітання життя – 98» (1998 рік). Також Наталія є автором книжки «Білі Бджоли» (1999 р.), в яку увійшли вірші для дітей, пізнавального посібника «Тасмниці Зеленого Пана», збірки поетичних творів «У царстві Зеленого Пана».

Пісня про Книжкову Толоку

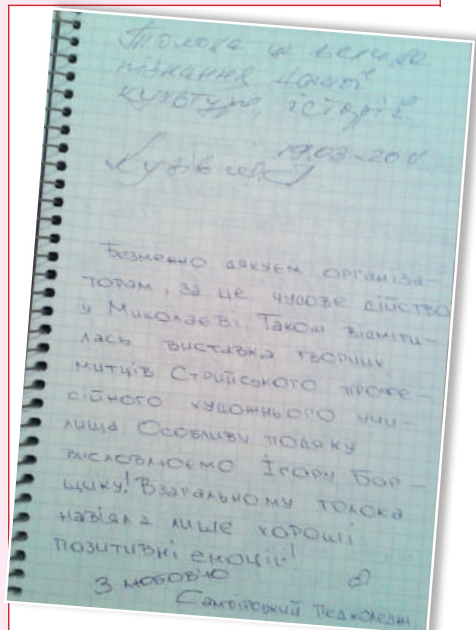
На Донбас зі Львова українська мова
 По степу широкому лине до людей.
 Через ніжну пісню й мелодійне слово
 Толока Книжкова в світ її веде.
 Українській книжці стелиться доріжка
 По полях квітучих з заходу на схід.
 Блокпости й окопи, і глибока річка,
 І попутний вітер шлють вітання вслід.
 Там чекають люди, в вишиванках груди,
 На все українське, рідне і своє,
 Зищем Україну, хай єдина буде,
 бо єдина мова й віра у нас є.

«Книжкова Толока, яка народилася у невеличкому райцентрі Миколаєві, що на Львівщині, стала уже відомою в Україні і не тільки. Її засновником є громадський діяч, патріот своєї держави, щира і відкрита людина Любов Хомчак. Вона зуміла об'єднати творчих людей слова, мистецтва, музики, науковців для поширення українського слова, пісні, української культури у всіх регіонах нашої великої багатой Батьківщини.

Мені пощастило у 2016 році кілька разів побувати в такому творчому товаристві на Донеччині. Незабутні враження залишилися від спілкування з дітьми та дорослими Слов'янська, Краматорська, Авдіївки, Новоселівки, Красногорівки та багатьох інших населених пунктів, де відбувалися творчі зустрічі у школах і бібліотеках. Прагнення спільного творення добра, позитивні емоції, ширість та безкорисливість повільно прокладали місточки єднання між заходом і сходом, центром і півднем України через наше рідне українське слово, українську книжку, якої так спрагли читачі особливо східного регіону.

А далекі подорожі з «Книжковим двориком на колесах» здружили творчих людей, відкрили нові таланти і дали можливість причаститися багатством культурної спадщини Волині та Закарпаття, Полтавщини та Херсонщини, Запоріжжя та Миколаївщини. Ось так невимушено, ми зшиваємо Україну в єдине ціле, бо маємо неоцінений скарб – українську мову, велике бажання і тверду віру.

Під час однієї з таких поїздок народилася пісня на мої слова, музику до яких написала Леся Шкап'як.

Гентош Іван Михайлович – львів'янин, український поет, пародист, автор трьох збірок лірики та трьох збірок пародій. Співавтор чотирьох колективних поетичних збірок. Більше десятка поетичних текстів покладені на музику. Численні публікації у літературних газетах, журналах, альманахах і антологіях. Член НСПУ, член Української асоціації письменників. Учасник і переможець багатьох літературно-мистецьких фестивалів і конкурсів, лауреат міжнародних літературних премій.

«Миколаївська Книжкова Толока відноситься до тих подій, що надовго залишають у душі особливу радість дотичності до них і тремливе відчуття свята. Тут є на що подивитися і є що почути! Є чим поділитися і є чого навчитися, адже тут збирається великий гурт мудрих і закоханих у книжку людей.

Неймовірна атмосфера ширості і гостинності, радості і взаєморозуміння! А невловима енергія колективного спілкування через друковане чи сказане Слово, подвоює і навіть потроює силу позитиву від дійства – тішить, зміцнює і надихає. І слава Богу, що толока стала уже доброю традицією, а ми усі щороку можемо зачерпнути повними пригоршнями того неймовірно цілющого і надихаючого відчуття справжнього Свята Книги!»

Книжка, чудово прикрашена графічною водою
 Мителас: мери, прокидає радість цимот
 Чолупа це припадати стів устаток
 Ані – сироквітти в сару, що твій, а сару
 Книжка, ввипускати у радості -
 Радість, ая істатка, вогня лаво криво
 Радість - і руди, а твоя - радості не лаво
 Відраділий протина - Зирка, який диворід.
 Стиня усього припадати твій дімине
 Все стиня стиня, і з стиня ніщо не стиня.

Дякую Вам,
 19.03.11

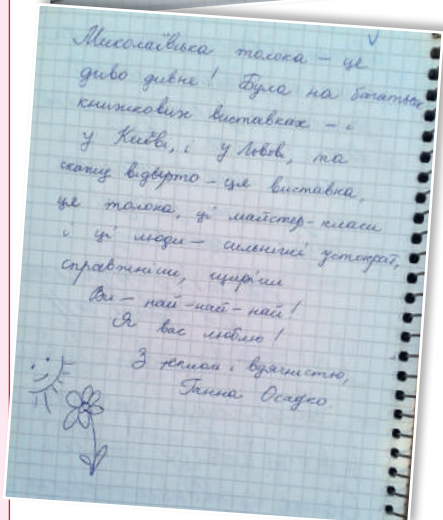
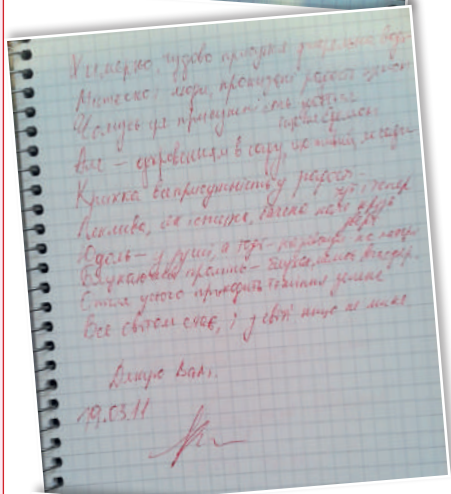
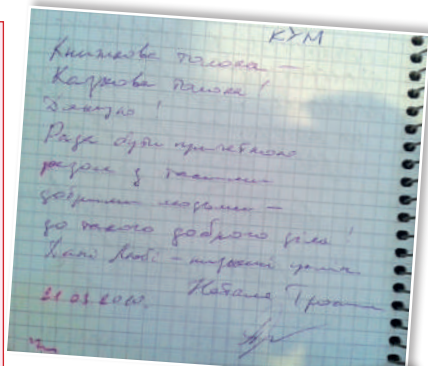
Мій рідний Миколаїв
 Тим забнеди давав ме-
 ні сине, натинетя і
 радості.
 З великою любов'ю
 забнеди пори Люба
 Миколаївна - морена
 з великим серцем,
 з світлою душою і
 Богомю благославиною!
 Дякую за все
 Слава Україні!
 Оксана Чухліб

Степан Процюк — український письменник, якого вважають одним із найконтroversійніших сучасних інтелектуалів. Його літературна біографія

розпочалася 1991 року з літургу «Нова дегенерація», куди входив разом із Іваном Андрусяком та Іваном Ципердюком. Наступного року була надрукована їх перша поетична збірка «На вістрі двох правд» (з передмовою Юрія Андруховича). В кінці 90-х автор припинив писати вірші, перейшов на прозу й есеїстику. Сьогодні лауреат багатьох національних літературних премій: 7-разовий лауреат премії журналу «Кур'єр Кривбасу» (1998–2003), премії «Благовіст» (2000), міської літературної премії ім. І. Франка (2002), обласної літературної премії ім. В. Стефаника. Автор мав літературні вечори в багатьох містах України: Києві, Харкові, Львові, Одесі, Тернополі, Ужгороді, Чернівцях, Луцьку, а також у Кракові, Берліні, Оломоуці тощо. Твори Степана Процюка перекладені кількома іноземними мовами (німецькою, російською, словацькою). Наприкінці 2008 р. в столиці Азербайджану Баку виїшов переклад роману *Тотем*, зроблений азербайджанським письменником та видавцем Ельчином Іскендерзаде. Зараз роман перекладається ще кількома іноземними мовами. 30 вересня 2012 року на своїй сторінці у «Facebook» автор повідомив про те, що став членом Українського центру Міжнародного ПЕН-клубу. У вересні 2015 року отримав відзнаку «Золотий письменник України».

«Книжкова Толока у Миколаєві відбувається вже чимало літ, аж неможливо уявити без неї український літературний березень. Так само важко уявити собі літературне життя на Галичині упродовж останнього десятка, а то й більше літ, без світлого книжкового сподвижництва п. Люби Хомчак. Сама Толока у Миколаєві завжди викликала у мене радісні відчуття книжкового свята, причетності до доброї справи, зрештою, весняної радості»

Ганна Осадко – літератор, редактор, художник.

Кандидат філологічних наук. Працювала викладачем української мови для іноземних студентів в Тернопільській державній медичній академії ім. Горбачевського. З 2003 року – літературний редактор видавництва «Навчальна книга – Богдан». Авторка 10 дитячих книжок. Має у творчому доробку також поетичні збірки – «Та, що перевертає пінгвінів», «Лаванда & Розмарин», «Знаки приватної пунктуації», «Сарматське море». Як художник проілюструвала понад 50 художніх книг.

«Уперше я потрапила на Книжкову толоку у Миколаєві Львівської області років зо п'ять тому – і була приємно вражена як рівнем організації, так і загальним культурним рівнем читачів цього невеличкого містечка. Адже, працюючи у видавництві, досі відвідувала лише книжкові виставки у Києві та Львові. Миколаїв став для мене одкровенням! Виявляється, не в кількості населення суті! Виявляється, українці досі багато читають, і цікавляться літературою, і

актові зали на презентаціях можуть бути повні-повнісінькі! Тоді, під час моїх перших відвідин Миколаєва, я провела для дітей пластиліновий майстер-клас, і яким же було моє здивування, коли до мене на захід прийшли... майже сотня дітей! Сотня!!! Чесно кажучи, розгубилася – куди ж мені їх всіх розмістити, що з ними робити? Довелося ділити діток на дві групи і проводити два майстер-класи! Атмосфера була феєрична, творча, натхненна! У наступні

роки мала і авторські вечори, і поетичні імпрези, і зустрічі з дітьми та дорослими, і традиційне уже для мене ліплення із пластиліну – жодного разу Миколаїв не засмутив мене! Знаєте чому? Бо над шим містом завжди світить Сонце Любові! Сонце Любові Хомчак. Саме ця мудра й щира жінка є натхненницею та організатор Толоки, її добрим ангелом, саме завдяки їй щороку десятки письменників, художників і книговидавців приїждять у Миколаїв!»

Миколаївська книжкова
толока – світло душі,
заохочення до читання, широкі
векви, цікаві і
сміливі Любова Кошар
не рятують умиш!
Звичайно зробила
Юлія Кошарська,
20 березня 2011
Дай лише нам Любо
– найкращий організатор
книжкових толок!
Саме завдяки такому
людям Миколаїв на Зміш
є величчю нашої
нашій Україні
Щастя – це

10 років тому
ми з вами зустрілися
3 роки тому
3 роки тому
споконвічно
виробити часе
привітати в Миколаєві
до діти і діти
матеріальні, емоційні,
суперше
Діти
якщо
і спорт
те, що
не
10.03.16
Ганна Осадко

ТОЛОКА В МИКОЛАЄВІ

Юр Волощак

УМИКОЛАЄВІ пробуджена зацікавленість книгою і витворюється літературна еліта. У цьому, очевидно, заслуга ініціаторки миколаївських толок, палкого книголюбця Люби Хомчак...

Цілком недалеко від Миколаєва уперше в житті почув це слово «толока» — пів століття тому у Малій Горожанці й присілку Саска між селами Новосілка Опарська й Устя. Там на толоку пасти корів збиралися по черзі пастушки — і пасли, і грали у футбол, ганяли бабок, жаб і ондатр, ловили руками шупаків по калабанях, а гусей на сильця. А Дністер розливався навесні і затоплював усі пасовиська, де була толока, підступаючи зрідка ледве чи не до хати прабабці Насті Тимків, у якої колись було 12 дітей, з бідосі і хворіб вмирали, а лишилися тільки Гринь, Михайло і Марися, а Степана москалі підняли на штики за партизанку — й ніхто не пустив слюзи, навіть прабабка Настя, бо вимордували би ціле село. Моя бабця Анна віддалася за чеха Миколу Костка з Дроговижа, і стала у Львові панею, бо Микола (дідо) був інтролігатором в Оссолінеумі. Його москалі забрали і вбили в перший день війни. Щороку на ціле літо нас малих здавали на руки Горожанки.

Оце там були мої перші толоки.

На літературну толоку в Миколаєві цьогогоріч приїхав в колі авторів журналу «Річ». Подалися ми туди досить представницьким товариством — Надія Мориквас, Богдан Смоляк, Оксана Смерека-Малик, Оксана Лозова, давні речники, і Катерина Немира (Садовська), скульптор, та я — Юрко, архітектор (проте обоє пишемо прозу).

У Миколаївському будинку культури від самого входу панував справжній дух толоки — доброзичливість, увага, повага і великодушна скромна гостинність господарів та організаторів — зокрема Кредитової спілки (очевидно, й за підтримки районної адміністрації). Гарно вбрані виховані плас-

туни впродовж цілого дня допомагали, працювали і було приємно щось у них купити. Учасникам пропонували каву, чай, печиво і тістечка просто біля багатих прилавків з літературою, народними виробами. На диво багато пропонувала незряча поетка Тетяна Фролова — вірші, казки, компактні свої і чоловіка кобзаря Лайоша Молнара. Два вродливі хлопці з гір вирізьблювали прекрасні тарелі тригранкою. Свої твори продавали і самі автори, і великі й славні видавництва. Приємно, що в толоці були активно зайняті старші школярі, а були й майстер-класи, у яких з великим ентузіазмом взяли участь близько 50 дітей молодшого шкільного віку. Це було навчання творити ляльку-мотанку у відомої майстрині, поетки і директорки художнього ліцею Оксани Смереки-Малик, і школа портрету Катерини Немири. За короткий час діти разом з учителями створили велику галерею яскравих робіт. Хочу сподіватися, що з цих чудових дитячих портретів організатори зуміють зробити плакат до наступної толоки.

Учасників поетичного, видавничого марафону — письменників і видавців та господарів толоки єднала і цікава, і відверта, і приватна, і загальна розмова. Було висловлене спільне побажання: щоби цей 2012й рік в усіх нас пробудив прагнення шляхетного життя і лицарського чину, оскільки в продовження минулорічних 140річчя Лесі Українки і 200річчя Шашкевича, в цьому році є цілий ряд ювілеїв справжніх лицарів духу — 70річчя УПА, 380річчя народни Івана Мазепи, 100річчя Пласту, 120річчя Йосипа Сліпого; ювілеї, пов'язані з іменами Романа Корибут-Дашкевича, Олени Степанів-Дашкевич; 40річчя початку репресій шестидесятників і 30річчя закінчення Оксаною Забужко філософського факультету, що дало свої плоди у чудових книгах.

Одним з перших на Толоці виступав Ярослав Сватко, автор книг та статей про визначні постаті українського визвольного руху у XX столітті. Розповідав про трис-

та спартанців під Фермопілами, про царя Леоніда і Ксеркса, про триста козаків під Пляшевою, про триста студентів під Крутами. Порівнював їх з героями УПА загалом ерудовано і переконливо, але мав би про що з ним посперечатися, бо за отими кількісними штампами – 300 – реально була різна кількість особистостей, постатей, світів, пошуків, творчості, віри, майбутнього... Зрештою, й зібралися ми на цю толоку, щоби один одному трошечки пролити світла зі свого світу і помилуватися веселками інших творців.

Далі промовляли Василь Гуменюк і Василь Стефак, автор книги «По той бік ночі». Він же зачитав фрагмент з книги бандерівця Зеновія Степанюка «Смішна книжка». Книга Стефака була на стенді «Книжковіджерела», і ми з дружиною купили її, а взагалі закупилися на усі гроші дитячою літературою в «Кола» і «Аверса», й книгу про імена Павла Чучки у «Лірі». На жаль, на «Розстріляну музу» Винничука вже забракло. До речі, діалог Винничука з Габбором був чи не найцікавішим на Толоці. Дуже гонорово представився журнал «Пектораль», навіть порівняв себе з «Кур'єром Кривбасу». Запам'яталося яскраве читання віршів Романа Скиби і виступ поета і бар-

да Олександра Смика з піснюю для майбутнього фільму за твором Василя Шкляра «Залишенець». Дуже пізнавальними були розповіді Оксани Сапеляк і Галини Івашків з Музею народознавства. Як завжди, цікаво було приватно послухати Марію Чумарну і Богдана Чепурка. Звичайно, насиченість програми не дозволяла вислухати усіх промовців і виконавців, скажімо, солоспіви Дзвенислави Чабан-Леус, але зал будинку культури впродовж цілого дня був наповнений, навіть після восьмої вечора, коли відбувалося величне дійство поеми Шевченка «Сон» в акторському осмисленні Лідії Данильчук з «Театру в кошику» Цей виступ викликав справжнє захоплення глядачів, і серед них Галини Вдовиченко, молоді, але відомі романістки і редактора «Високого замку».

Не знаю, як було у минулих роках, але видається, що у Миколаєві пробуджена зацікавленість книгою і витворюється літературна еліта. У цьому, очевидно, заслуга ініціаторки миколаївських толок, палкого книголюба Люби Хомчак. Тож, сподіваюся, не за горами той час, коли можна буде говорити про Миколаївський літературний феномен, як сьогодні говорять про Франківський.

МЕДІАЦЕНТР УЖНУ

В Ужгороді відбулася інтелектуальна дискусія між письменниками Закарпаття і Галичини

Іванка Когутич

28-29 СІЧНЯ до Ужгорода навідався гурт інтелектуалів з цілої України. Письменники, видавці, барди, журналісти із Львова, Миколаєва, Стрия, Рівного, Сум, Івано-Франківська, Харкова, Сіверодонецька, що об'єдналися довкола «Книжкової толоки» та книгарні «Книжковий дворик» у Львові. Вони приїхали, аби краще ознайомитися із літературним життям на Закарпатті.

Закарпатським письменникам було цікаво поспілкуватися із головою Асоціації видавців та книгорозповсюджувачів Львівщини Михайлом Ватуляком, власницею мережі книгарень Любов'ю Хомчак, літературознавцем Надією Мориквас, директором Львівської обласної бібліотеки для юнацтва Тетяною Пилипець, поетами Іваном Гентошом, Володимиром Пішко, бардами Олександром Святогоровим, Зеником з Майдану та іншими творчими людьми з-поміж сорока гостей, чимало з яких вперше для себе відкрили наш самобутній край.

За словами організаторки поїздки Любові Хомчак, «Книжкова толока» у 2016 році відвідали таким десантом Запоріжжя, Херсон, Донеччину, Полтавщину. «Все почалося із запрошення читача «Книжкового дворика» зі Сходу, який був переконаний, що там

треба змінювати голови, ділитися емоціями. Так, ми побували тричі в Краматорську, на літературному конкурсі «Кальміус», а потім почали запрошувати в інші міста. Я цілком не оратор, але коли говориш щиро до людей, до дітей в школах, то відбувається обмін енергіями. Ми самодостатні, можемо взаємодіяти по горизонталі, нам не треба департаменти культури і протокольні зустрічі», – коментує пані Люба. Цей рік вирішили розпочати із туристично-пізнавальної поїздки на Закарпаття й присвятили пам'яті видатного закарпатського поета Петра Скунця, якому цьогоріч виповнилося 675 років. Пані

Люба Хомчак каже, що об'єднувати довкола літературних людей їй вдається з любов'ю.

Закарпаття представляли письменники Павло Чучка, Василь Кузан, Олександр Гаврош, професор Сергій Федака, декан факультету іноземної філології Михайло Рошко, а в Мукачеві гості поспілкувалися ще й з Мирославом Дочинцем.

Розмова точилася до-

вкола галицької та закарпатської ідентичностей, про спільне та відмінне між регіонами, особливості літературного процесу та головні здобутки. Під час інтелектуальної дискусії в корчмі-музеї «Деца у нотаря» читали вірші та пародії, звучали бардівські пісні, присутні ділилися власними думками та спостереженнями.

На думку закарпатського публіциста і письменника Олександра Гавроша, який п'ять років вчився у Львові, галичанам властива більша пасіонарність, ніж закарпатцям, вони більш ідейні, швидко гуртуються, натомість закарпатці більш індивідуалісти, зосереджені на матеріальному, а не духовному. Тому мають кращі будинки, але поступаються галичанам у культурних здобутках.

Декан факультету іноземної філології Михайло Рощко відзначив, що в УжНУ

відбувається інтеграція галичан і закарпатців, бо серед студентів іноземної філології чимало зі Стрийщини та прилеглих районів до Закарпаття. Також він закликав вступати до Ужгородського університету. Михайло Рощко відзначив, що такі зустрічі вкрай необхідні, бо руйнують стереотипи і дають змогу краще пізнати один одного.

На згадку про перебування на Закарпатті Павло Чучка подарував кожному гостеві підбірку книг, зокрема й раритетні словники батька — «Слов'янські особові імена українців», «Прізвиська закарпатських українців».

Професор Сергій Федака у неділю провів гостям екскурсію Ужгородом та розповів його історію. Відтак гості побували в крайовій організації Співки письменників, де поспілкувались із Василем Густі.

Запорізька книжкова толока: якою була найбільша літературна подія на Сході

Сайт Читомо
Олег Коцарев

21-23 ЖОВТНЯ в Запоріжжі вдруге відбувся літературний фестиваль і книжковий ярмарок «Запорізька книжкова толока». Організував його місцевий центр мистецтв «Арт-Простір» у генеральному партнерстві з USAID і українським бюро співпраці з Німеччиною GIZ.

Толока на другий рік проведення вийшла в коло найпомітніших літературних і книжкових подій. Особливо в східній частині країни, де станом на тепер у неї просто немає конкурентів (що, до речі, є темою для окремих роздумів – де такі фестивалі та ярмарки в більших та «інфраструктурніших» Харкові й Дніпрі?).

КОНСТРУКТИВНИЙ І КОНСТРУКТИВІСТСЬКИЙ «КОЗАК-ПАЛАЦ»

Одна з довжелезних вулиць міста, вулиця Перемоги, веде, проминаючи взятую просто-таки з творчості Подерв'янського зупинку «Гастроном Ластівка», до чималого виставкового комплексу «Козак-Палац», де й відбувались усі події Толоки.

Хоч перше враження «Козак-Палац» справляє не зовсім літературне, він виявився загалом цілком доречним і зручним місцем. Наприклад, у ньому був пристойний кліматичний режим (що є зовсім не самозрозумілим для українських фестивалів і ярмарків). Симпатичне враження справляла фотовиставка, присвячена історичним будівлям Запоріжжя, переважно пов'язаним із конструктивістською добою. А охочі пофотографуватися самі й поробити селфі могли це зробити на спеціальному майданчику з логотипом фестивалю, з несподіваною каретою на тлі фотографій ретро-автомобілів чи з чоловіками в козацьких строях.

Організація Толоки в цілому чітка. Були непогано вирішені побутові питання, охочі могли поїхати на екскурсію Хортицею. За великим рахунком, не було проблем зі звуком (постійні учасники кажуть, що минулого року, на першій Толоці, з цим було не все гаразд, отже організатори попрацювали над помилками). Різні локації, в яких відбувались презентації, дискусії, читання та концерти, розташували дуже близько. Це дозволяло гостям побачити й почути більше, чим багато хто з задоволенням користувалися. Так само легше було зорієнтуватися, коли виникали якісь накладки в програмі. Активно працювали та були в доступі організатори і волонтери.

Ці речі хвалили практично всі, з ким доводилось обговорювати враження від Толоки. Менш упевнено роздавали компліменти з приводу облаштування нічних заходів – Театральної ночі та Поетично-музичної ночі: тут була не надто зручна система запускання людей лише в певний час, іноді відвідувачів просили піти з зали для провітрювання тощо. Але заради справедливості не можна не визнати, що для різноманітних «ночей поезії» та інших подібних заходів принаймні в Україні, здається, досі взагалі не винайдено оптимального формату.

ПРОГРАМА: ВІД ДИТЯЧОГО «КНИГОЛІССЯ» ДО НЕДИТЯЧОГО «ЗОЛОТОГО ХРІНУ»

Важко сказати, чи достатньо зробили реклами по Запоріжжю (місцеві на цю тему висловлювали різні погляди, а ще є стаття, в якій критикують запорізька влада за ігнор заходу, хоча міська рада значиться серед партнерів), але публіка на Толоці була. Де менше, де більше, та зовсім порожніх заходів, здається, не було. За офіційною статистикою від організаторів, прийшли понад 9700 відвідувачів (проти близько 6300 торік).

При цьому заходи виявилися вельми різноманітні. Від визначення переможців умовної антипремії за найгіршу сексуальну сцену «Золотий хрін» (її отримав Олег Поляков за уривок із роману «Рабині й друзі пані Векли») до лекції про українську авангардну поезію, від презентацій нових прозових і поетичних книжок до виступів музичних команд, від розмови

про графоманію до дискусії про образ міста Запоріжжя в літературі, від представлення дослідження про Ніщє до обговорення теми Донбасу.

І якщо на одній дискусії могли нарікати на брак у сучасній українській літературі «психологічного реалізму», то на другій у цей самий час, навпаки, преспокійно нахвалювали всіляке естетство та «формалізм». Відзначає увагу запоріжан до заходів із

освітніми та дискусійними елементами, яка часто була більша, ніж до просто читань і презентацій. Був тут окремий фестиваль дитячої літератури «Книголісія», окремі соціальні й волонтерські програми, кінопокази, майстер-класи та автограф-сесії.

А в конкурсі на найкращу книгу перемогли Богдан і Наталія Тихолози з книжкою «Франко від А до Я». Повний список переможців досить розлогий, він є на сайті фестивалю.

У строкатому складі учасників події знайшлося місце для відомого «поета-гумориста» Артема Полежаки й Олени Захарченко з новим романом про Майдан, для знаної письменниці Галини Вдовиченко, концептуального стьобу Івана Семесюка й для Анастасії Дмитрук, відомої передусім за віршем «Нікогда мы не будем братьями», і для «єдиного мариніста української літератури», а насправді не тільки мариніста Антона Санченка, і яскравого представника літератури Донбасу у вигнанні Олексія Чупи, й експериментатора з сучасною прозовою формою Олександра Михеда, й для поетки-дебютантки Елли Євтушенко.

Цікаво, що Запорізька книжкова толока проходила паралельно з Франкфуртським книжковим ярмарком. Саме тому, можливо, тут не було найбільш «медійних» українських письменників на кшталт Оксани Забужко, Юрія Андруховича чи Сергія Жадана. З одного боку, вони, напевно, змогли би привернути більше публіки на Толоку, а з другого так помітнішою виявилася літературна розмаїтість.

Це, звісно, викликало жарти серед учасників на тему, куди краще поїхати – до Франкфурта чи до Запоріжжя. Але, само собою, є розуміння, що важливе і просування української літератури всередині країни, і її промоція закордоном. Надто коли йдеться про міста на зразок Запоріжжя: великі, проте без потужної культурної інфраструктури, в яких численні потенційні читачі часто просто елементарно не мають доступу до книжкових новинок.

Запорізькі автори на Толоці, до речі, були представлені не аж надто широко. Особливо здивувало, що не було яскравих уродженців міста, які дістали визнання на загальноукраїнській літературній сцені, скажімо, Павла Вольвача чи Олега Шинкаренка (останній був заявлений у програмі, але не прийшов).

ДО НОВИХ ЗУСТРІЧЕЙ

А що ж ярмарок? Співробітники видавництва, із якими вдалося поспілкуватися, говорять про зростання продажів, у порівнянні з минулим роком. Дехто – на 25-30 відсотків, а інколи й удвічі. Звичайно, про масштаби Книжкового Арсеналу чи Форуму видавців не йдеться, цифри менші принаймні втричі.

На Толоці на кілька днів витворюється якщо ще не

своя субкультура, то вже точно своє середовище та контекст, із неминучими непарадоксальними плітками й парадоксальними жартами. На майбутнє Запорізькій книжковій толоці можна побажати, наприклад, додати міжнародних проєктів, а також більшого рекламного і медійного резонансу, щоб більше людей були в курсі події. Але незалежно від цього, більшість тих, хто приїхали на Толоку цього року, хотіли би приїхати сюди й наступного разу.

З АВТОРСЬОГО САЙТУ «Українське підпілля» у Запоріжжі

Галина Пагутяк

ПРОСТО фізично боляче, коли Запорізька книжкова толока зустрічає тебе російською мовою. Так само боляче не чути української на Хортиці — острові світла. Ти звертаєшся до людей українською мовою, у них щось клацає всередині, але не перемикається, застигає. Вони чують мову, читають, але не **МОЖУТЬ** розмовляти. Для цього потрібно мати відвагу. Вийти з дому і звернутись до водія автобуса, до сусіда, до продавця мовою, якою розмовляють в Галичині, Поділлі, Волині, Опіллі, на Полтавщині... І в батьків на селі. Але щось у них вмерло, вбито червоними директорами, які посадили їх на совковий пайок: від гудка до гудка, вчителями, які покірно ходять на всі антимайдани і не знають слова «свобода». Річ у свободі. Вільна людина обирає не хліб та видовища, а Батьківщину і дім. Мова — це Батьківщина і Дім. Вони її не обирали, не усвідомили. Вони — гвинтики потворної машини, яка без них перестане працювати. І для того треба вийти на вулицю — ідентифікувати себе як українця чи українку. Не вишиванкою і не віночком, а мовою держави і народу.

Чекай, кажуть мені, це все треба робити поступово. Так, але швидше, ніж це роблять новітні русифікатори, що працюють на ворожу державу. Значно швидше, щоб вихопити з майбутньої пожежі дітей. Найперше треба думати про дітей, яким будувати незалежну державу, а не колонію Кремля. А на Хортиці повно було дітей з усієї України зі своїми законслухняними вчителями, які не розуміли, що запорізькі козаки перевертаються в своїх гробах від їхньої бесіди. Це ж і в Каневі, мабуть, те саме. Щоб поневолити народ, треба збезчестити його святині.

Червоні директори не підтримали Книжкову толоку, той маленький острівець української книги, який виник завдяки людям, які мають Батьківщину і Дім. Вони приходили сюди, приводили дітей, купували українські книжки. Вони купалися на презентаціях в розкоші української мови, вони хотіли, щоб це було щодня і завжди. Їх рахували юні волонтери, бо від кількості відвідувачів залежить, чи буде Толока наступного року, а чи знову «какая разниця».

Мої колеги зі Львова, голосисті, веселі, розкуті, так бояться зашкодити, що хвалять геть усе, пригадуючи чудових людей із Запоріжжя, з якими зустрілись. Вони не розуміють, що

і цим людям важко перейти бар'єр і заговорити на вулиці українською. Тому, що їм не хочеться виділятися. Для них рідна мова — інтимне, дуже приватне. Майже підпілля. Їм здається, що це не матиме жодного впливу, що ніщо не зміниться. Але вони помиляються. І один у полі воїн. І не можна все життя прожити в мовному гетто, треба українізувати довкілля, бути готовими опиратися стабільному інстинкту.

Відгуки про першу Книжкову Толоку у Краматорську

Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Проект братання «Із Заходу – на Схід» у м. Краматорську

27-29 ТРАВНЯ, відповідно до Програми національно-патріотичного виховання учнів та молоді Донецької області на 2016 – 2020 роки, у межах проекту братання «Із Заходу – на Схід», за сприяння голови Донецької облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації Павла Жебрівського, за підтримки Краматорського міського голови Андрія Панкова, ГО «Клуб підприємців Краматорська», з метою зміцнення освітніх та культурних зв'язків між Сходом і Заходом України, популяризації української книги й читання, ковальства як ремесла і мистецтва, в м. Краматорську пройшов фестиваль ковальського мистецтва «Ковальські сурми» та перша «Східноукраїнська книжкова толока».

Візитною картою ковальського фестивалю стала металева карта України, яку привезли і встановили на центральній площі м. Краматорська.

Для краматорчан та гостей міста проведено науково-практичну конференцію на тему «Спадщина І. Франка у світлі сьогодення», майстер-класи ковальства з найкращими ковалями України, гончарства – із п. Петром (Львів) та п. Сергієм (Слов'янськ), handmade «Весняні пташки» з п. Вірою Олеш, малярства для вчителів, малювання для дітей з п. Катериною Немир, автограф-сесії з відомими сучасними прозаїками, поетами, цікавий книгообмін, ігри на здруження колективу від п. Ольги Банах, «Львівський дворик» разом із п. Тетяною Пилипець: «Шоколадні ілюстрації», «На каву до Львова», «Вуалетки для кокетки», ворожіння на каві та книзі та багато іншого.

Водночас, у місті пройшла перша «Книжкова Толока», яка покликана привернути увагу та поживити інтерес у містан до української книги й читання.

«Книжкова Толока» об'єднала видавництва «Дуліби», «Український ПРІОРИТЕТ», «Видавництво Старого Лева», «Апріорі», «Джезва», «Коло», «Піраміда», «Каменя» (Львів), «Клуб сімейного дозвілля», «Фоліо» (Харків), «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Фонтан казок» (Київ), які представили краматорчанам та гостям міста діючу на постійній основі виставку прижиттєвих видань І. Франка (з колекції п. Левка Скопа) та виставку-продаж творів сучасних українських письменників: Сергія Гридіна, Цілик Ірини, Тетяни Пилипець, Олега Кінаша, Володимира Лучука, Романа Іваничука, Джеремі Стронга, Сергія Ціпка та ін.

Митці слова та приборкувачі вогню і металу не лише словом, а й ділом довели ідею єдності й соборності нашої рідної України.

Донбаська національна академія будівництва і архітектури
Студенти та викладачі ДонНАБА відвідали книжкову толоку
та фестиваль ковальського мистецтва

Відповідно до Програми національно-патріотичного виховання учнів і молоді на 2016-2020 роки у межах проекту братання «Із Заходу на Схід» за сприяння голови Донецької облдержадміністрації, керівника військово-цивільної адміністрації Павла Жебрівського, за підтримки Краматорського міського голови Андрія Панкова, ГО «Клуб підприємців Краматорська» з метою зміцнення освітніх і культурних зв'язків між Сходом і Заходом України, популяризації української книги й читання, ковальства як ремесла і мистецтва 27-29 травня 2016 року на головній площі нашого міста вперше відбулася «Східноукраїнська Книжкова Толока» та фестиваль ковальського мистецтва «Ковальські сурми». Під гаслом «Ми змінюємо Україну на краще!» митці зібралися на східноукраїнській землі, щоб наголосити на єдності й соборності своєї країни.

Студенти, викладачі та співробітники Донбаської національної академії будівництва і архітектури теж завітали на свято. Окрім фестивалю ковалів і книжкових експозицій на центральній площі Краматорська, представники Академії відвідали виставку художнього мистецтва юних талантів Донеччини, помилувалися керамікою та різьбою по дереву викладачів і студентів Львівської академії мистецтв, відвідали науково-практичну конференцію «Спадщина І. Франка у світлі сьогодення», що проходила в залі засідань Краматорської міської ради.

Епіграфом цієї конференції можна влучно передати атмосферу триденного свята в Краматорську: «Ми мусимо навчитися чути себе Українцями – не галичанами, не буковинськими українцями, а українцями без офіційних кордонів».

Краматорська ЗОШ №35
«Східноукраїнська книжкова толока» в Краматорську

27 травня учні 8-А класу ЗОШ35 стали учасниками «Східноукраїнської книжкової толоки», яка проводилася з метою зміцнення культурних зв'язків між Сходом і Заходом, популяризації української книги і читання. З дітьми провели майстер-клас поет Богдан Кухта та піснярка Марія Пак з Николаєва. Гості із Заходу розповіли трохи про себе, читали свої вірші, співали пісні під гітару, розповідали історію їхнього створення. Лунали твори про дитинство, кохання, війну та Україну. Увесь захід був просякнутий національно-патріотичною ідеєю. Учні отримали задоволення від цього майстер-класу. Ми дуже вдячні організаторам толоки за надану можливість познайомитися з творчою молоддю Заходу.

ГалІфо

Львівщина відправила на Схід «мистецький батальйон»

27-29 травня у місті Краматорську, у рамках проекту братання «Із Заходу - на Схід», відбудеться «Східноукраїнська книжкова толока» і Фестиваль ковальського мистецтва «Ковальські сурми». Підтримку проекту надають Львівська та Донецька облдержадміністрації з метою зміцнення освітніх й культурних зв'язків між Сходом і Заходом України, популяризації української книги і читання. Про це повідомила т.в.о. директора департаменту внутрішньої та інформаційної політики Львівської ОДА Марія Вагіла.

Усі дієства відбуватимуться на центральній площі Краматорська. У програмі фестивалю передбачені постійно діючі виставки художнього, ковальського мистецтва та кераміки. Також пройде виставка прижиттєвих видань Івана Франка та виставка-продаж творів письменника. Крім того, краматорчани і гості міста зможуть долучитись до майстер-класів та авторграф-сесій.

«Мешканці Донецької області отримають чудову нагоду познайомитися з цікавими людьми, видавцями та авторами Львівщини. А візитною карткою фестивалю стане кована карта України, виготовлена майстрами-ковачами з усієї країни та встановлена на центральній площі Краматорська», - розповіла Марія Вагіла.

Вона також додала, що Східноукраїнська книжкова толока у Краматорську має на меті привернути увагу, поживити інтерес у містян до української книги і читання.

Окремо зазначимо, що голова обласної державної адміністрації також передав комплекти україномовних книг, які будуть розповсюджені серед бібліотек Донецької області.

Проект триватиме під гаслом «Ми змінюємо Україну на краще!»

ДРУГА ТОЛОКА У КРАМАТОРСЬКУ В РАМКАХ ФЕСТИВАЛЮ «КАЛЬМІЮС»

Культурна деокупація: у Краматорську завершився літературно-мистецький проект «Кальміюс»

Максим Потапчук, Краматорськ, для «ОстроВа»

ТРЕТІЙ РІК поспіль схід України стає ареною боротьби на кількох фронтах: нерідко військовий конфлікт називають наслідком програшу України на «мовному та культурному фронті». Не менш актуальним залишається питання про те, наскільки справедливо схід пов'язують із «культурною периферією», а подекуди - й «культурною стагнацією». В пошуках відповідей чи, скоріше, в прагненні відстояти спроможність українського сходу, громадськими діячами Максимом Потапчуком, Олександрою Папіною, Оксаною Проселковою та Тетяною Пилипець було організовано перший масштабний літературно-мистецький проект-конкурс сучасної україномовної літератури.

«Кальміюс» став дечим більшим ніж регіональне літературне змагання: він зіграв роль своєрідного лакмусового папірця, пілотного дослідження, результати якого продемонстрували, наскільки молодь сходу готова творити рідною мовою та наскільки майстерно вона володіє українським словом.

Конкурс було засновано влітку 2016-го, наразі планується його щорічне проведення. В змаганні взяли участь молоді літератори з Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Харківської та Запорізької областей, а також вимушені переселенці. Надходили роботи й з окупованих територій. За даними оргкомітету, на конкурс надійшло близько двох тисяч робіт, а до участі у фіналі було обрано 227.

11 та 12 листопада у Краматорську відбулося урочисте завершення проекту за участі 120 митців з усієї України, принагідно, що всі запрошені митці відмовилися від гонорарів. Доволі насиченою видалася програма фіналу: творчі читання для школярів, зустрічі з відомими письменниками та поетами, вистави, книжкові ярмарки, майстер-класи для молоді. В рамках прес-конференції організатори конкурсу поділилися першими враженнями: щось викликало радість, щось - сум, а подекуди важко було втриматись від іронічної посмішки.

Максим Потапчук розповів, що нерідко учасники забували про одну з головних умов

конкурсу - роботи мали бути написані українською мовою - та надсилали твори російською. Для того, щоби не відсторонювати учасників від участі, їм пропонували перекласти роботу українською та надіслати знову. Принагідно, що переважна більшість авторів погоджувалася та докладала усіх зусиль, аби якнайкраще перекласти та оформити твір українською.

Представники видавництва, що взяла участь в оцінюванні робіт, виявили бажання підписати контракти з переможцями конкурсу; твори-переможці також буде видано в альманасі за підтримки благодійного фонду «Карітас».

Значно менше порадувало обласне управління культури та його осередки на Донеччині. За словами організаторів, до інформаційних відділів заздалегідь було надіслано листи з усією необхідною інформацією та проханням максимально її поширити. Подекуди ці листи було проігноровано, а з деяких осередків надходили офіційні (!) відповіді, в яких зазначалося, що до конкурсу не було надіслано жодної роботи, бо на це не було передбачено фінансування.

Ініціативність органів влади на Донеччині виявилася у гучному скандалі навколо начальниці обласного управління культури Аліни Певної, яка виявила бажання долучитись до оргкомітету та побачити своє ім'я у списку співзасновників уже напередодні фіналу конкурсу, погрозуючи одній із організаторок, в результаті чого остання написала заяву про звільнення. За підозріло короткий період часу з місцевого управління культури звільнилося п'ять спеціалістів з восьми, що залишає безліч питань як до самої голови управління, так і до відповідальних за її перебування на цій посаді.

На противагу цим неприємностям, громада Краматорська не залишила сумнівів у готовності сприймати україномовний культурний продукт: на резонансну виставу «Зерношовище» та концерт сестер Тельнюк у супроводі Луганської філармонії зібралася майже повна зала глядачів. Виступи завершувались гучними оплесками, розгортанням українських прапорів, вигуками «схід і захід - разом!», а україномовні книги на толоках було розкуплено практично повністю.

Самі ж роботи конкурсантів члени журі намагалися оцінити максимально прискіпливо й неупереджено:

«Велика кількість робіт вирізнялася значним бажанням висловити емоції та переживання українською, проте помітним був брак практики і майстерності: одразу було видно, що для багатьох це - перші спроби писати», - зазначив один із членів журі, донецький поет Олексій Чупа.

Та сама тенденція спостерігалася і в номінації «Публіцистика», про що розповів політолог-публіцист Станіслав Федорчук:

«Серед учасників нерідко спостерігалось недотримання самого жанру публіцистики, необізнаність у його особливостях. Попри це, ми отримали роботи, які нас дійсно вразили. Переважна більшість конкурсантів писали про війну».

Організатори проекту звичайні волонтери: Максим Потапчук, Тетяна Пилипець, Оксана Проселкова, Олександра Папіна та ГО «Культурно-освітня фундація «Лібері Лібераті».

Проект реалізується в рамках Української ініціативи з підвищення впевненості УСВІ за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку USAID.

Львівський «Книжковий дворик» у Полтаві

Тетяна Балагура - Герой України

СЕРПНЕВА СПЕКА плавилася асфальт, сушила спориші й тягла у ворсклянську прохолоду, де живильна ключова вода хоч на мить освіжала тіло й розплющувала очі на квітуче літо навколо. Саме такої днини в Полтаву завітали гості – львівські письменники та видавці, об'єднані креативним поведирем, творчим керівником книгарні «Книжковий дворик» – Любов'ю Хомчак. Може, саме тому рясним дощем окропило полтавські терени 7 серпня й простелило вимиту доріжку творчим особистостям до полтавського читача.

Зустріч відбулася в Полтавській міській бібліотеці-філіалі для дорослих №4, де радо вітав гостей повен зал вдячних слухачів, серед яких уже традиційно були й учні та вчителі Полтавського міського багатoproфільного ліцею №1 імені І. Котляревського.

Марія Чумарна першою освідчилася в любові до Полтавського краю, що вразив львів'ян теплотою зустрічей, кучерявою зеленню і духовним багатством. Вона наголосила, що ніколи не ділить Україну на Схід і Захід, бо прадавні корені кожного можуть прорости в будь-якому селі чи місті рідного краю так, як вони переплетені у вишиваному Дереві життя. Саме про вишивку говорила пані Марія, бо головною книгою її творчості є дослідження коду української вишивки.

Дара Корній назвала Полтавщину тихим раєм, де легко дихається, де кожне місто посміхається тобі загадково: чи то сучасно, чи то замріяно-історично. Вона розповіла притчу про пошуки щастя, мимоволі примусивши кожного поміркувати над темою. У романах Дари Корній, лауреата вже декількох премій, перетинаються людські долі, зустрічаються особистості, ламаються характери, викристалізується людська постать, яка вже має що сказати світові. Хоча б те, що щастя в тому, щоб когось любити.

Тему продовжила поетеса та прозаїк Любов Долик, прочитавши поезію з власної збірки «Щастя» й наголосивши, що це миттєве відчуття, яке треба приймати в душу й ділитися з іншими. Пані Люба торкнулася й болючою теми АТО, яка, за визначенням авторки, навіть по-мінйала формулу її крові, відвернувши від

поезії до прози, бо мовчати несила, треба висловитися, поділитися, прокричати словом. Саме такими є твори в анонсованому Любов'ю Додик колективному збірнику «Мить краси й небо серця».

Тетяна Грунська порадувала слухачів новелою «Папіровка» зі збірника «Кохання по-чоловічому». Майстерне авторське читання, дотепний гумор і гірка правда життя поєдналися в цю мить. У мить, коли пада-

ла додолу зрубана яблуня, ставши предметом суперечок і ламаною лінією розгорнутого трикутника любові.

Звенислава Чабан-Леус назвала Полтаву осердям України. Як щира патріотка, звернулася словом-болем до рідного краю. Для неї Україна – це і Березиня, і сильна жінка-воїн, і слабка втомлена вдова, і світова душа, що так часто проростає десь на чужині в «ситій Європі» чи заокеанській Америці.

Надія Мориквас заглибилася в таємниці історії, дослідивши у власному есе «Корнелія» кохання Петра Карманського та його Музи – К. Опришко. «Ці люди були сильни-

ми й гордими, вірили в щастя, мали струнку пряму поставу, не оглядалися назад, не брали тягар минулого на плечі. Але робили з нього висновки. Я в них багато чому навчилася.

Світлана Максименко, досвідчений науковець, мистецтво- й театрознавець, викладач Львівського університету імені І.Франка, представила власне дослідження «Український театр у Львові у період окупації 1941 – 1944 років», зроблене за архівними документами III Рейху. Захоплено відкривала авторка слухачеві таємниці львівської трупи, яка відважно ставила вистави українською мовою, вражаючи не лише нацистів, а й вимогливу європейську

публіку. І звучала ці сцени «Наталка Полтавка» поруч з «Мадам Баттерфляй» у переповнених залах театру.

Підхопила тему театру прекрасна поетеса Ліліана Косанівська, авторка більше тисячі віршів. А продовжила етюдом про дощ, який так актуально покropив за вікном «подзьобаний сонцем асфальт». Нові метафори, критично-реалістичний погляд на життєві цінності й гаразди, проблема талановитої й самотньої людини – поетичні орієнти-

ри Ліліани, яка зачарувала слухачів сильним і містким словом.

Директор видавництва «Каменяр» Дмитро Сапіга відкрив для себе Полтавщину вперше. Він зачаровано розповів про відвідані музеї, подолані кілометри, які додали наснаги праці й творчості. Пан Дмитро презентував цікаві книги видавництва, наголосивши на національній ідеї авторів.

«Я переконаний, що українці читають! І такі зустрічі тому свідчення. Тому авторів і видавців треба йти до читача».

Зустріч закінчилася автографами й фотосесією з гостями, новими книгами, придбаними у власні бібліотеки, обміню адресами й надією на нові зустрічі на сторінках збірок і романів, на землі Полтавській чи Львівській.

І дощ зупинився, струсивши із запилених лапятих каштанів липку спеку серпня. Свіжий північний зефір колихав стрункі майори й колисав соковиті мальви на обніжку. У дзеркалах калож

відбивалися посмішки вмитого неба й водія львівського автобуса, який встиг полагодити мотор.

До нових зустрічей, нові друзі-письменники, чи на землі Котляревського, чи на теренах Франкових! На нашій землі українській!

БІБЛІО СМАКОЛИКИ

Читаймо, шануймося, ставаймо світлішими і добрішими!

Ганна Панюта

7 СЕРПНЯ 2016 РОКУ у бібліотеці-філіалі №4 відбулася творча зустріч із львівськими письменниками, читачами, видавцями, краєзнавцями, завдячуючи відомій громадській і літературній діячці, директору книгарні «Книжковий дворик» Любові Хомчак. Головний пріоритет цієї зустрічі – автор, читач, видавець.

На літературні посиденьки з читачами книгозбірні приїхала Дара Корній, добре відома за серією романів-фентезі про безсмертну Мальву. Говорили з улюбленою письменницею про роман «Гонимарник» та історію його створення, про нову книгу, яка вийде у вересні у видавництві «Клуб сімейного дозвілля». Цікаво було знати прихильникам, що і хто нади-

хає автора на нові романи та як у цьому допомагають діти та їх друзі. Розповідала гостя зі Львова про співпрацю з широкою, романтичною Любою Долик, поетесою, без якої роман «Зірка для тебе» не мав би такого успіху». Люба Долик не тільки читала вірші, ділилася думками й творчими планами, враженнями від Полтави і полтавців, а після зустрічі, спілкуючись з молоддю, розповідала легенди й історичні факти про королеву Бону(!!), яку вже бачить героїнею свого роману.

Власні вірші читали неперевершена Дзвенислава Чабан-Леус, харизматична Галина Сподарик, шира Ліліана Косановська. Надія Мориквас презентувала свій роман «Корнелія», який уже є у нашій книгозбірні, а відома у львівських колах письменниця

Тетяна Грунська артистично читала уривки зі своєї нової книги. Марія Чумарна, львівська поетеса, прозаїк, засновниця першої авторської українознавчої школи читала власні поезії та розповіла цікаві факти про таємні коди української вишивки, ділилася думками про виховання дітей – творчих особистостей.

Дмитро Сапіга, директор видавництва «Каменяр» разом з відомим львівським краєзнавцем Тарасом Шах презентували документальну повість про Миколу Лемика, ім'я якого пов'язано з нашим краєм. В 1941 році Микола Лемик очолив похідну групу ОУН «Центр», дійшов до міста Миргорода, де був заарештований і страчений гестапівцями.

Уважно слухали читачі книгозбірні мистецтвознавець Світлану Максименко, яка розповіла про «діяльність українського театру у Львові в період німецької окупації» (таку назву має її книга, подарована бібліотеці). Пані Світлана у своїй книзі вперше оприлюднила багато відомостей: один з них - показ восени 1943 року унікальної вистави просто неба «Живі шахи», яка зібрала багатотисячну аудиторію патріотично настроєних львів'ян. Щирі, теплі погляди, відвертість та серйозність, лірика та романтика, потім «живе спілкування», обмін думками, запрошення на гостини, автографесія і, на жаль, зустріч закінчилася.

22 нові книги – шедрий і вагомий дарунок львівських гостей читачам нашої бібліотеки. Що ж, дорогі друзі, читаймо, шануймося і ставаймо світлішими і добрішими! Чекаємо наступних зустрічей!

ОФІЦІЙНИЙ САЙТ МІСТА МИРГОРОД

«Книжковий дворик на колесах» в Миргороді

*Лариса Педченко,
начальник відділу культури і
туризму*

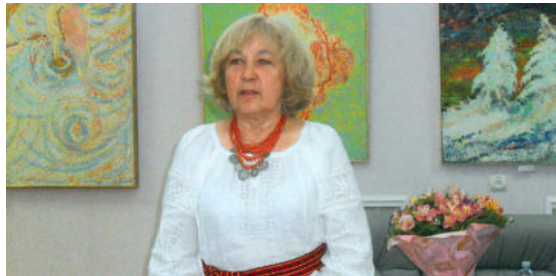
ЛЬВІВСЬКЕ видавництво «Каменяр» (керівник Дмитро Сапіга) та львівська книгарня «Книжковий дворик» (керівник Любов Хомчак) влаштували для львівських письменників подорож Полтавщиною. Миргороду пощастило потрапити у маршрут туристичної мандрівки, яка мала назву «Книжковий дворик на колесах».

Мистецький десант з 35 творчих особистостей завітав 8 серпня до нашого міста. У краєзнавчому музеї була влаштована презентація книги Тараса Шаха «Народжений для подвигу» про Миколу Лемика, молодого львівського хлопчину, героя, який загинув у жовтні 1941 року від рук нацистів саме у нашому місті.

Перед нами виступали: Дара Корній, яка не потребує додаткового представлення, адже її книжками зачитуються миргородці; Марія Чумарна, чудова поетеса, педагог, журналіст, яка під час поїздки отримала нагоду відшукати своє родове коріння з Комишні; поети і прозаїки Любов Долик, Дзеніслава Чабан-Леус, Ліліана Босановська, Надія Мориквас, Тетяна Грузька, Світлана Максименко.

Миргородців, серед яких були наші поети Наталя Харасайло, Тетяна Домашенко, Лариса Гараган, вразила ширість, відвертість і доброзичливість гостей.

Ця зустріч стала ще одним свідченням того, що Україна єдина і непохитна!

Художня література – це єдиний шлях до духовного пізнання

Наталія КАРПЕНКОВА

НА ДВА ДНІ - 25-26 жовтня - Стрий став майданчиком для спілкування усіх, хто любить книгу. Десант із 60 відомих і молодих письменників та поетів з усієї України, 17 видавництв, зокрема: Старого Лева, «Апріорі», «Коло», «Український пріоритет», «Нора- друк», «Навчальна книга - Богдан», «АРС».

«Світ дитини», в-во Тетяни Фролової, журнал «Слово Жінки», гуртвня «Книжкові Джерела», «Кальварія», «Теза», «Тріада», «Карпатська Вежа», «Типовіт», «Ключі», «Надстир'я», в-во Святих Володимира і Ольги облюбували Народний дім, який, як і сто років тому, залишається осередком культури та просвітництва.

У межах книжкової толоки, яка є одним із заходів відзначення у Стрию 200-літнього ювілею від дня народження Світоча української літератури, Пророка Тараса Шевченка, було проведено 9 зустрічей з літераторами у навчальних закладах, зокрема: ВПХУ - Лев Скоп, Ганна Осадко, Катерина Немира, Тетяна Думан, Лілія Мусіхіна; Аграрний коледж - Світлана Талан, Лана Пердулайнен, Василь Кузан, Дмитро Бондаренко; ВПУ № 34 - Дара Корній, Анна Хома, Ніка Нікалео; школа №1- Ігор Павлюк, Олександр Вільчинський; школа № 2 - Василь Карпюк, Христина Котерлін, Ірина та Ярослав Голодюки; школа № 7 - Надія Гуменюк, Володимир Лис, Теодора Савчинська-Латик; школа № 9 - Мар'яна Савка, Олександр Гаврош, Катя Міхаліціна, Оксана Сайко, Наталка Гайда; школа № 10 - Мирослав Дочинець, Петро Мідянка; школа № 12 - Любов Проць, Ярослав Сватко.

Слова Великого Кобзаря «І ми читая оживаєм, І чуєм Бога в небесах» стали лейтмотивом бесід у бібліотеках міста. Для наймолодших читачів зустрічі пройшли у бібліотеці-філії № 6 з

Любою Відутою та Оксаною Думанською. У філії № 3 – з Володимиром Шовкошитним і Павлом Вольвачем.

Центральна дитяча бібліотека ім. Василя Стефаника приймала в гостях Галину Вдовиченко (відділ 1-4 кл.) та Оксану Лозову й Наталю Трохим у відділі 5-9 класів. У центральній міській бібліотеці ім. М. Шашкевича з читачами спіл-

кувалися майстри прози: Володимир Лис, Світлана Талан, Галина Вдовиченко, Анна Хома. Найцікавіші зустрічі, невимушене спілкування, автограф-сесії та офіційне відкриття відбулися у Народному домі. Тут у фойє було розгорнуто фотовиставку про УПА, тут можна було придбати книги, познайомитися з улюбленими авторами, взяти участь в безпрограшній лотереї, обміняти книжки. У великій залі зі сцени звучали вірші від господарів толоки «Стрияни – у вінок Кобзареві».

Естафету шевченкіани підхопили гості. «Кобзар і Україна» – тема виступу Марії Чумарної та Юрія Николишина. Далі нові книги презентували: Володимир Шовкошитний і Павло Вольвач; гості з сонячного Закарпаття – Петро Мідянка, Мирослав Дочинець, Василь Кузан, Олександр Гаврош. А також Маріанна Кіяновська, Мар'яна Савка, Галина Крук, Євген Баран, Ігор Павлюк, Надія Гуменюк.

У Школі мистецтв Тетяна Думан та Катерина Немира дали майстер-клас з іконопису. А

Ганна Осадко у малій залі Народного дому вчила усіх бажаючих унікальній техніці малюнку пластиліном. Також у малій залі відбулися у більш тісному колі та не менш цікаві зустрічі з: Ганною Медвідь, Ніною Фіалко, Оксаною Думанською, Ярославою Павличко, Любою Долик, Любов'ю Проць, Ганною Осадко, Іваном Гентошем, Галиною Фесюк, Любою Відутою, Галиною Дорош, Катериною Немирею, Надією Мориквас, Нікою Нікалео.

Ганна Земко презентувала журнал «Слово жінки». Стриянка Ліда Коваль, ознайомившись з програмкою толоки, зауважила: «Я й не знала, що стільки письменників і поетів зараз є. Колись був Шевченко, Франко, Леся Українка. Як би не це книжкове свято, так і жила б не знаючи про Володимира

Лиса, Івана Гентоша, Світлану Талан. Завтра при суботі обов'язково прийду сюди. Хочу Ірен Роздобудько побачити, Любка Дереша. Придбаю їхні книжки і автограф попрошу. Ще й коліжанку покличу, яка майже всі твори Роздобудько перечитала. Організаторам респект».

Саме проблеми і перспективи сучасної української літератури за круглим столом у Будинку працівників освіти обговорювали разом з аудиторією журналіст, поетеса, головний редактор інтернет-журналу «Річ» Надія Мориквас, відомий український письменник Віктор Палинський, критик, літературознавець, вчений, Євген Баран і письменник, Лауреат Премії Ліги Українських Меценатів та родини Дмитра Нитченка, переможець 13-го Сходу Литовського літературного конкурсу в номінації «Проза» Любомир Франків.

Модератор зустрічі, заступник міського голови Стрия Таїсія Гайдукевич попросила гостей порекомендувати авторів, яких варто прочитати, а також порадити, як привчити читати дітей, адже серед присутніх було багато педагогів. Оскільки усі гості – люди творчі та різні, емоційні й непередбачувані, тож розмова була цікавою і часто виходила за межі окресленої теми. Говорили про культуру читання, про культуру книги, про відсутність структур чи установ, які б популяризували українську книгу. Євген Баран зауважив, що як літературний критик він

читає постійно і це вже 25 років, проте його діти не розуміють цього, тому важко сказати, як навчити любити книжку змалечку. Це треба робити методично і спільно з викладачами. Читати має бути модно, тоді й збільшиться кількість бажаючих взяти у руки книжку. «Критик Дмитро Пісарев у XIX столітті казав: «Читайте хороші книжки – хороші книжки доходять до хороших людей».

Я мав сьогодні зустріч у школі № 2 і мені дуже приємно, що після мого монологу діти, долаючи сором, намагалися ставити питання, а отже вони мене слухали й бодай одиниці після таких зустрічей (можливо, спочатку для цікавості) почнуть читати», - поділився своїми міркуваннями Євген Баран. Він також прочитував польського колегу, який сказав: «Книжка має бути дорога, щоб не потрапляти у випадкові руки». Надія Мориквас каже, що у суспільстві існує потреба на історично-патріотичну тематику. Нині вона, за її словами, «має роман з романом» тобто працює над історичним твором про дрогобицьку гімна-

зистку, яку замордували у тюрмі за націоналістичні переконання, за співпрацю з УПА. Зараз не існує чіткого розмежування жанрів у літературі, вони розмиті. Відсутній інститут критики і держава ніяк не стимулює авторів. Кожен одноосібно шукає шляхи виходу в світ написаного. Сучасна література хаотична і не багатогранна.

Віктор Палинський розповів свою теорію як привити любов дітям до книжки. «Просто треба, щоб вони читали. Тільки через цей процес вони можуть прийти до книжки. Не через хрестоматію чи критичні огляди, а тільки через читання оригінальної белетристики. Кожен з вас знає, що любов до читання починається зі шкільного віку. Має бути читання задля читання. Споживання чистого художнього продукту дуже важливо. Тут немає ніякої дидактики, ніякої педагогіки. Є проста функція виховати любов до літератури.

Кожна художня книжка щось виховує, щось доводить. Є естетика автора і тільки для того, щоб пізнати його, варто читати. Якщо людина багато читає, ніхто не каже, що вона буде художником за сприйняттям світу. Але щось з неї буде. Художня література не піддається дефініції. Якщо існує 5 тисяч визначень художньої літератури це не означає, що якщо зібрати все до купи, то буде висчерпано її значення. Художня література – це єдиний шлях до духовного пізнання. Моя думка, що всі люди мають читати художню літературу і чим більше, тим краще».

Полум'яним був виступ Любомира Франківа, який останні 7 років прожив у Литві, проте не втрачав зв'язків з Україною і з рідним містом, і писав та видавав книги виключно українською мовою. Старий-новий стриянин, як сам назвав себе письменник, зауважив: «Що таке книжка? Це етика, естетика, культура, національна історія, дух, воля до боротьби, відстоювання своїх націоналістичних основ. Чи є така нині література?»

Будемо говорити відверто, коли коронують збочення на «Коронації слова» - це ж не естетика, це ж не для наших дітей, це для ліквідації нашого духу і нашої культури. І тут вчителі мають сказати своє слово. Треба писати про наш дух, щоб ми не занепадали, щоб над нами не знущалися, щоб не вели нас чи на схід, чи на захід. Я у Вільнюсі зустрічався з головою Верховної ради України Володимиром Рибаким біля пам'ятника Шевченку і сказав йому: «Пане

Рибак, ми не бідні родичі, щоб йшли згнущись, а потім нас тримали біля дверей».

Ми – велика культурна нація і держава». І про це треба писати. Книга без етики, естетики, національної культури не може бути Кобзарем, а Кобзар для нас – це святе. Письменники для того існують, щоб творити свої кобзарі. Так, це будуть не сприймати. Так, це будуть забороняти. Але не потрібно відступати».

Вперше у Стрию у межах книжкової толоки в арт-кафе «Амелі» відбувся поетичний марафон на тему «Ну що, здавалося б, слова...». Його учасниками були гурмани художнього слова: Василь Карлюк, Христина Котерлін, Ірина та Ярослав Голодюк, Іван Добруцький, Андрій Тужиков, Михайло Скоп, Павло Вольвач, Оксана Лозова, Надія Гуменюк, Наталя Трохим.

Ліричну атмосферу створив знаний не

тільки на наших теренах стріянин Іриней Турканик з неперевершеним виконанням співаної поезії. Також у вузькому колі однодумців – допрем'єрний показ фільму-етюду «Інсталяції з прийдешнього».

Не менш насиченим був і другий день толоки. Стартували у Народному домі у великій залі із зустрічі з Любком Дерешем. Відтак, протосинкел Стрийської єпархії о. Богдан Манишин презентував книги відомого австрійського богослова і філософа Андреаса Ляуна «Любов і партнерство з католицького погляду» і професора теології із Зальцбурга Вольфганга Вальдштайна «Записано у серці людини».

Природне право як основа людського суспільства». Ці книги нещодавно перекладені та надруковані у дрогобицькому видавництві «Коло». Вольфганг Вальдштайн на основі численних прикладів доводить, що вся наша правова система базується на природному праві, починаючи з захисту життя людини, її власності, прав подружжя, права на виховання дітей, і аж до поваги особистої сфери та до соціальної держави включно.

Книга Андреаса Ляуна, відомого Австрійського богослова і філософа, єпископа-помічника Зальцбурзького, присвячена дослідженню любові, ероса і статевих відносин у сучасному світі. Автор досліджує ті драматичні зміни, які здійснилися у відносинах між статями, в шлюбі та сім'ї у другій половині минулого століття, заторкує найпекучіші проблеми, такі як: кризи сімейних відносин, штучне запліднення, клонування, одностатєва «любов», СНІД, аборт, сексуальне насилля, фемінізм і т. д.

Вперше видана в 90-х роках, книга стала бестселером у німецькомовних країнах і витримала вісім видань. Українською мовою переклад здійснено вперше за найновішим, виправленим і доповненим виданням. Книга написана згідно з «сімома умовами любові» і розрахована на широке коло читачів. Вона зрозуміла для молоді і для всіх буде доброю педагогічною настановою.

Далі пройшли цікаві зустрічі з Наталкою Доляк, Дарою Корній, Світланою Талан, Галиною Вдовиченко, Ірен Роздобудько та її чоловіком – бардом Ігорем Жуком, Іриною Гармасій, Степаном Процюком, Романом Черковським, Олександром Вільчинським.

Паралельно, зі студентами Стрийського аграрного коледжу зустрілися: Володимир Лис, Олександр Гаврош, Надія Гуменюк. У Вищому художньому професійному училищі виступили: Ірен Роздобудько, Ігор Жук і Любко Дереш. Також пройшло ряд літературних дискусій у малій залі Народного дому. Я бачила людей, що виходили з Народного дому з великими пакунками книжок, які, до речі, можна було придбати з рук самих авторів з їхніми автографами і без торгових націнок. Це тишить. І хоча письменники відзначили деяку пасивність стріян (зали були напівпорожні під час зустрічей) та все ж задоволені організацією толоки, її атмосферою, можливістю підзарядитись енергетикою від вдячного читача. А ще кожен з майстрів слова, хто відвідав наше місто, отримав після презентації (яка також відбулася у межах книжкової толоки) у подарунок свіжовидрукований буклет «Давній і новий Стрий» від автора – Юрія Комарницького.

Книжковий Миколай у Херсоні спровокував мистецьку та патріотичну дискусію

Олеся Штефан

ЦЬОГО РОКУ «Книжковий Миколай» у Херсоні зібрав яскравих письменників. Дехто з них залишив у пам'яті містян аж надто яскравий слід.

Херсонські патріоти та громадські активісти витратили два роки життя, щоб довести політикам та культурним діячам Києва та Заходу України, що проросійський Південний Схід - історія не про Херсон. Але іноді, чи то йдучи за стереотипами, чи то в силу відчутної культурної різниці (йдеється не про якісний рівень, а саме про відмінності), або ж для обслуговування певного політичного завдання херсонцям роблять неприємно: їх знову відносять до світу промосковських, російськомовних орієнтирів.

Днями таке сталося саме після книжкового форуму. Письменниця Галина Пагутяк («Смітник Господа нашого», «Захід сонця в Урожі», «Радісна пустеля», «Втеча звірів»), після відвідин Херсона, повернувшись додому написала про наше місто таке:

- Мені навіть страшно уявити, що діється з садках і школах Херсона. За весь час перебування не чула, щоб бодяй одна дитина розмовляла українською мовою. Навіть діти викладачів української мови та літератури. Величезний вплив учителів-сепаратистів на учнівську молодь – це не байдужість, невігластво чи лінощі, а свідомо підготовка ґрунту для наступної спроби окупації шляхом виборів прокремлівської влади. Це може трапитись дуже скоро. Наразі мешканці Херсона – це продукт совково-російської ідеології, анклав серед українських сіл та козацьких могил у степах. Тих, що не затопили Каховським морем. Цитується за Zik.ua

Херсонців - а спілкувалися з нею саме українською і викладачі ХДУ, і бібліотекарі, і журналісти, і голова місцевого осередку НСПУ Василь Загороднюк, настільки упереджена й викривлена позиція прикро вразила. На своїй сторінці у фейсбук громадська діячка Євгенія Вірлич, написала так:

- Я возила і знайомила з містом Сергія Жадана, Андрія Любку, Олексія Чупу, Євгена Положія, Галину Литовченко, Макса Кідрука, Євгена Франківа, Вікторію Амеліну... Так от усі були вражені тим, наскільки Херсон - приємне і патріотичне місто. Воно особливе, не схоже на інші. Це не Львів чи Франк, не Чернівці і не Рівне. Це - Херсон, до нього треба звикнути такого, який він є, і приймати його з його ментальністю. Неможна всіх підлаштовувати під свою недолугу міру. Це все одно, що я порівняю Львів зі своєю рідною Феодосією - і я зможу це зробити на користь останньої.

Можна було б закинути Євгенії, що вона просто, як усякий кулик, хвалить своє болото. Але ж, окрім Галини Пагутяк, були й інші знані письменники, які побачили інакший Херсон. На підтримку нашого міста авторка містичних романів Дара Корній («По той бік сутіні», «Гонимарник», «Щоденник Мавки») висловилася так:

Не всі львів'яни побачили отакий Херсон, яким описала його авторка статті. Мій Херсон інший, у ньому живуть світлі, чесні люди, патріоти, українці по вірі, небайдужі, активні громадяни, веселі та сумні, закохані в українську пісню, залюблені в мою та традицію, ті, котрі чекають синів та коханих з війни, які вміють і радіти, і сумувати. Я була в Херсоні в квітні, мала зустрічі і в школах, і в університеті, і в бібліотеках, і з радістю повернулася до вас на ваше запрошення в грудні...

...А Книжковий Миколай був чудовий. Попри роботу над помилками, яка мусить бути. Перший крок зроблено. І обов'язково буде другий, і будуть залучені і студенти, і старшокласники, і школярі. Ох, а мені майже все сподобалося. Бо я встигла наговоритися досхочу з читачами, і запланувати майбутні зустрічі, і сходити в гості до моїх улюблених бібліотекарів з найкращої української бібліотеки ім. Дніпрової Чайки, яку я усім бібліотекам України ставлю в

приклад. І нарозмовлялася з учителями-філологами, і з старшокласниками, і з їхніми батьками. І все це українською мовою. Дякую, дорогий Херсоне, за гостинність. Ви - супер!

Для того щоб помирити погляди, вона навіть поділилася притчею про подорожнього й місто:

Перечитавши всі коментарі та саму статтю, я пригадала Сократову притчу, яку розповідала Марія Чумарна.

Подорожній перед входинами до міста зустрів чоловіка, який мешкав у цьому місті. Подорожній запитав його: «А скажи, чоловіче, які люди живуть у вашому місті?» Містянин відповів питанням на питання: «А які живуть у твоєму?» «У моєму живуть брехуни, зрадники, пройдисвіти та облудники!» «О, тоді тобі краще у наше місто не заходити. Бо тут також живуть і брехуни, і

зрадники, і пройдисвіті!» - сумно відповів містянин і подорожній пішов далі. Через деякий час до містянина підійшов ще один чоловік, теж подорожній-мандрівничий: «Доброго здоров'ячка, чоловіче добрий! То твоє місто?» «Так! Моє» - погодився містянин. «А які люди живуть у твоєму місті?» - запитав мандрівник. «А у твоєму які?» - трохи невдоволено відповів містянин. «О, у моему місті живуть прекрасні люди. Вони доброзичливі, чесні, ширі, вірні, жертівні, завжди готові прийти на допомогу в найскрутніші хвилини!» І містянин втішився, коли почув такі слова. «Я такий радий, що ти примандрував до нашого міста. Бо в нашому місті теж живуть такі само чудові люди, які і у твоєму!».

Ось така притча.

Хотілося б вірити, що до нас приходитимуть мудрі подорожні. Але й від херсонців треба ще багато мудрості, щоб побачити в усіх подорожніх - гідних людей, навіть коли вони неправі чи упереджені.

